

MAGYAR KATONÁK AZ ÚJKORI OLIMPIAI JÁTÉKOKON

SALLAY GERGELY PÁL

„DOBOGÓSOK MUNDÉRBAN”

Éremszerző magyar katonák az újkori olimpiai játékokon

A Hadtörténeti Múzeum 2012. április 24. és szeptember 30. között látogatható kiállítással tiszteleg az újkori olimpiai játékokon (1896 és 2008 között) dobogós helyezést elért magyar katonasportolók előtt.¹ A különleges időszaki tárlat aktualitását egyrészt a 2012. július 27. és augusztus 12. között megrendezésre kerülő londoni nyári olimpia adja, másrészt idén száz éve, hogy magyar katona először nyert aranyérmet az újkori olimpiák történetében. 1912-ben, Stockholmban a magyar kardcsapat tagjaként három katonatiszt: Berti László, Mészáros Ervin és Schenker Zoltán is a dobogó legfelső fokára állhatott. A tárlaton megjelentett hatvannégy sportolót két sajátosság köti össze. Az egyik, hogy a magyar színeket képviselve a modern kori olimpiai játékokon érmet nyertek. A másik, hogy hivatásos, tartalékos vagy továbbszolgáló katonaként, illetve honvédelmi minisztériumi tisztviselőként szolgálták hazájukat. A bemutatott személyek közül sokaknak valóban élethivatást jelentett a katonai szolgálat, míg mások már élsportolóként csatlakoztak a hadsereghez, néhányan pedig polgári felső végzettségük révén viseltek katonai rendfokozatot. Más és más módon kötődtek tehát a mindenkori (osztrák–) magyar haderőhöz, és nem is mondható el valamennyiükről, hogy olimpiai sikerük időpontjában éppen a hadsereg tagjai voltak, életüknek azonban kivétel nélkül része volt a haza szolgálata. Életpályájukat rövid életrajzok vázolják fel a kiállításon, olimpiai sikereiket és katonai szolgálatukat válogatott tárgyak, dokumentumok, fényképek és filmfelvételek keltik életre. Az alábbiakban a tárlat előkészítése során végzett kutatómunka eredményeit tesszük közzé.

Az újkori olimpiai játékok magyar katonai vonatkozásai

Az ókori görög olimpiai játékok hagyományainak felélesztésére – számos korábbi próbálkozás után – a XIX. század végén került sor. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) létrehozása és az első újkori olimpiák megszervezése Pierre de Coubertin báró nevéhez fűződik. Coubertin a NOB első főtitkára, majd elnöke volt, aki áldozatos munkával önálló sportintézménnyé tette a modern olimpiát. A versenyjátékok új életre keltésével Coubertin és a NOB fő célja az olimpiai szellemiség felelevenítése volt: a bajtársiasság és a *fair play* eszméjének, „a szellem és az izom frigyének” népszerűsítése.²

¹ „Dobogósok mundérban” Éremszerző magyar katonák az újkori olimpiai játékokon. Időszaki kiállítás. Hadtörténeti Múzeum, 2012. április 24.–szeptember 30. (A kiállítást rendezte: *Sallay Gergely*. A rendező munkatársa: *Varga Jánosné*.)

² *Aján Tamás* (főszerk.): *Magyarok az olimpiai játékokon Athéntól Athénig, 1896–2004*. Magyar Olimpiai Bizottság, Budapest, é. n. 10–18. o.

Az újkori olimpiai mozgalomnak a kezdetektől aktív résztvevője volt Magyarország. Coubertin báró első munkatársainak egyike dr. Kemény Ferenc volt, aki maga is sokat tett az olimpiai játékok felújítása érdekében. Kemény Ferenc a NOB alapító tagja és a Magyar Olimpiai Bizottság alapító titkára volt, valamint az 1896-os, Athénban megrendezett első újkori olimpiai játékokon a magyar küldöttség vezetője. Pedagógusi pályája kezdeti szakaszában, 1885–1887 között a hadsereggel is kapcsolatba került, hiszen tartalékos főhadnagyként a kőszegi cs. és kir. katonai alreáliskola tanára volt.³

Az első modern nyári olimpiai játékokon a magyar csapatnak még nem volt tagja katona, első olimpiai bajnokunk, az Athénban kétszeres aranyérmes Hajós Alfréd azonban később tartalékos tisztként teljesített szolgálatot, sőt, az első világháborúban harctéri érdemeiért kitüntetésben is részesült.⁴ Az újkori olimpiák történetében magyar katona először az 1900-as párizsi játékokon vett részt Szarvassy György főhadnagy személyében, aki törvívóként lépett pástra, de az egyéni selejtezőkben kiesett. Ugyanitt magasugrásban bronzérmes szerzett Gönczy Lajos, aki 1915-ben a cs. és kir. szegedi 46. gyalogezred tartalékos főhadnagyként halt hősi halált a Doberdó-fennsíkon. Olimpiai aranyérmes elsőként 1912-ben, Stockholmban érdemelt ki magyar katona, ott azonban mindjárt három, hiszen első helyezett kardcsapatunknak három tiszt: Berti László, Mészáros Ervin és Schenker Zoltán is tagja volt. (Némiképp árnyalja a képet, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia tisztjei – a birodalom nemzetkefelettsége jegyében – 1908-ig olimpiai csapatversenyen nem szerepelhettek.)

Azóta több tucat olimpiai bajnokság, valamint ezüst- és bronzérem megszerzése fűződik magyar katonák nevéhez. A harmincöt arany-, tizennyolc ezüst- és huszonöt bronzérem önmagában is tekintélyes eredmény, s ki tudja, mennyivel lehetnének magasabbak a számok, ha a XX. század történelmi eseményei nem szóltak volna közbe többször is? Az első és a második világháború, illetve a hidegháború a szembenálló felek sportolói egyformán érintették: a fegyveres konfliktusok miatt elmaradt 1916-os, 1940-es és 1944-es olimpiai játékok, illetve a nemzetközi bojkott miatt csonkára sikerült 1980-as és 1984-es olimpiák megannyi vissza nem téró lehetőséget jelentettek az erejük teljében lévő versenyzőknek. Magyarország ráadásul – az első világháború veszteseként – nem vehetett részt az 1920-as olimpián, 1956-ban pedig a forradalmi események nehezítették sportolóink fizikai és mentális felkészülését. Többen aztán politikai okokból nem is tértek vissza hazájukba 1956-ban, így a későbbiekben már nem járulhattak hozzá nemzetünk sportsikereihez. Mindemellert számos kiváló sportemberünk karrierje tört derékba a két világháború harcterein, ahol közülük többen hősi halált haltak, mások sebesülésük miatt nem tudták folytatni a versenysportot. Ez utóbbira találunk azonban felemelő ellenpéldákat is: elég Tersztyánszky Ödönre gondolni, aki jobb karjának súlyos harctéri sérülése után bal kezébe vette a vívőfegyvert és kitartó munkával sikerült az olimpiai dobogó legfelső fokáig felküzdenie magát. Itt említhetjük Takács Károly nevét is, aki kézigránát-robbanás követ-

³ Szakály Sándor: Adalékok Kemény Ferenc életútjához. Katonai szolgálatának időszaka 1880–1893. In: Szabó Lajos – Szóts Gábor (szerk.): Kemény Ferenc és kora. Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest, 2011. 9–15. o.

⁴ Hajós 1917-ben népfelkelő mérnökként, a 10. Isonzó-csatában tanúsított hősiességéért a Koronás Arany Érdemkeresztet kapta hadiszalagon, kardokkal. Hadtörténelmi Levéltár (a továbbiakban: HL) Első világháborús kitüntetési felterjesztések 18452.

keztében hadgyakorlaton vesztette el jobb kézfejét, de vasakarattal megtanult bal kézzel lőni, és két olimpiai aranyéremmel gazdagította nemzetünket.

A magyar katonalimpikonok felkészítése – ahogy ez az alább közölt életrajzokból is kitérünk – 1949-ig különböző sportegyesületeknél történt, amelyek közül csak néhány (így a Ludovika Akadémia Sportegyesület és a Honvéd Tiszti Vívó Klub) kötődött a hadsereghez. Fontos azonban kiemelni, hogy a katonai kiképzésnek számos olyan sporttevékenység képezte részét, amely bizonyos sportágakban (vívás, lövészet, lovaglás, öttusa) eleve sikeres szereplésre predesztinálta a magyar katonasportolókat. 1949-ben aztán létrejött a Budapesti Honvéd Sportegyesület (a továbbiakban BHSE), a Magyar Néphadsereg önálló sportegyesülete, amely – többek között – stabil hátteret és lehetőséget biztosított a kötelező sorkatonai szolgálatot teljesítő élsportolóknak ahhoz, hogy idejük nagy részét továbbra is a sportnak szentelhessék. Ezekkel a tehetséges fiatalokkal a BHSE a kezdetektől kiemelkedő eredményeket ért el. 1952-től számos olimpiai dobogós is kikerült a Néphadsereg sportegyesületéből, s ők túlnyomórészt katonai (tiszt) rendfokozattal is rendelkeztek. (Ez szintén nyomon követhető az életrajzokban.)

Az érem másik oldala

Modernkori olimpiai érmeseink között többen is voltak, akiknek az 1942. évi XIV. törvénycikk⁵ értelmében – származási okokból – honvédelmi kötelezettségüknek a honvédség kötelékében közérdekű munkaszolgálat teljesítésével kellett eleget tenniük. Ezt a szolgálatot rendfokozat, illetőleg karpaszomány nélkül teljesítették függetlenül attól, hogy korábban tartalékos tiszti vagy tiszthelyettesi (altiszti) rendfokozatuk volt, illetőleg karpaszomány viselésére voltak jogosultak. E törvény miatt vesztette el tartalékos tiszti rendfokozatát és teljesített a második világháború idején munkaszolgálatot Fuchs Jenő négyszeres, Kabos Endre háromszoros és Petschauer Attila kétszeres olimpiai bajnok kardvívónk, valamint Kárpáti Károly olimpiai arany- és ezüstérmes birkózónk is. Petschauer Attila a munkaszolgálat idején 1943. január 30-án Davidovkánál, Kabos Endre 1944. november 4-én Budapesten, a Margithíd felrobbanásakor vesztette életét. Jóllehet kiemelkedő sportteljesítményeikkel ők is nemzetünk dicsőségét szolgálták – s a magyar királyi Honvédség tartalékos tisztjei, tisztjelöltjei voltak –, emberi méltóságukat éppen a Honvédség kötelékében sértették meg.

Ugyanitt azt is meg kell említeni, hogy a második világháborút követő politikai változások folytán a Horthy-kori magyar királyi Honvédség egykori tagjai közül sok kiemelkedő tehetségű katonasportolót „B” listáztak vagy nyugállományba helyeztek (így az 1936-os berlini olimpia éremszerzői közül is többet), akik ezért a későbbi olimpiai játékokon már polgári személyként indultak (és hoztak dicsőséget „megbélyegzettként” is hazájuknak).

⁵ 1942. évi XIV. törvénycikk a honvédelemről szóló 1939. évi II. törvénycikk, valamint az 1914–1918. évi világháború tűzharcosai érdemeinek elismeréséről szóló 1938. évi IV. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről.

Sikeres „katonai” sportágak az olimpiákon

Az alábbi táblázat a magyar hivatásos, tartalékos és továbbszolgáló katonák (illetve egy honvédelmi minisztériumi tisztviselő) által 1896–2008 között nyert olimpiai érmek megoszlását mutatja sportáganként. Jól látható, hogy voltak kiemelkedően sikeres „katonai” sportágak, elsősorban a vívás, de az öttusa részeként a lovaglás és a lövészet is, amelyek gyakorlása a XX. század első felében még szervesen hozzátarozott a katonai (tishti) életmódhoz. Az ezekben a sportágakban szerzett érmek száma tükrözi azt a jártasságot, amit a magyar katonák a klasszikus „katonai sportok” terén felmutattak. Érdekesség, hogy téli olimpián is szerzett érmet magyar katona, még hozzá két ízben is: dr. Szollás László 1932-ben és 1936-ban is bronzérmes lett páros műkorcsolyázásban (mindkétszer Rotter Emíliaival). Különlegesség még a művészeti versenyeken szerzett három érem: valamennyit tartalékos tisztek érdemelték ki 1924 és 1932 között. (1932 után ilyen versenyeket az olimpiákon már nem rendeztek.)

<i>Sportág</i>	<i>Aranyérmek száma</i>	<i>Ezüstérmek száma</i>	<i>Bronzérmek száma</i>
Vívás	14 (6 egyéni, 8 csapat)	4 (2 egyéni, 2 csapat)	10 (5 egyéni, 5 csapat)
Öttusa	3 (1 egyéni, 2 csapat)	2 (1 egyéni, 1 csapat)	2 (egyéni)
Torna	3 (egyéni)	2 (egyéni)	1 (csapat)
Úszás	3 (egyéni)	–	2 (1 egyéni, 1 váltó)
Lövészet	3 (egyéni)	–	1 (egyéni)
Labdarúgás	2 (csapat)	1 (csapat)	1 (csapat)
Vízilabda	2 (csapat)	1 (csapat)	1 (csapat)
Kajak-kenu	2 (1 egyéni, 1 csapat)	3 (1 egyéni, 2 csapat)	–
Ökölvívás	1 (egyéni)	1 (egyéni)	–
Művészeti versenyek	1 (egyéni)	2 (egyéni)	–
Birkózás	1 (egyéni)	–	2 (egyéni)
Atlétika	–	2 (egyéni)	2 (egyéni)
Műkorcsolyázás	–	–	2 (páros)
Lovaglás	–	–	1 (egyéni)
<i>Összesen</i>	<i>35 (20 egyéni, 15 csapat)</i>	<i>18 (11 egyéni, 7 csapat)</i>	<i>25 (14 egyéni, 11 csapat)</i>

A táblázatban feltüntetett 78 érmet összesen 64 fő nyerte. Közülük sokan több érmmel is hozzájárultak a végeredményhez. A lentebb bemutatott személyek közül hét érmet szerzett Kovács (Ádám) Pál (hat arany, egy bronz); hatot Kárpáti Rudolf (mind arany); ötöt Berczelly Tibor (három arany, két bronz); négyet-négyet Gyulay Zsolt (két arany, két ezüst), Pelle István (két arany, két ezüst), Tersztyánszky Ödön (két arany, egy ezüst, egy bronz) és Pézsa Tibor (egy arany, három bronz); hármat-hármat Hajós Alfréd (két arany, egy ezüst), Martinek János (két arany, egy bronz), Berti László (egy arany, egy ezüst, egy bronz), Schenker Zoltán (egy arany, egy ezüst, egy bronz) és Sákovics József (egy ezüst,

két bronz). A csapatban nyert érem statisztikailag természetesen egynek számít, függetlenül attól, hogy hány katona állt az eredmény mögött, akik egy-egy csapat tagjaként valamennyien külön-külön is kaptak érmet az adott dobogós helyért.

Eredmények

Az alábbiakban az olimpiák kronológiai sorrendjében annak a 64 sportembernek az eredményeit közöljük, akik 1896 és 2008 között a dobogó valamely fokára állhattak, és emellett életük valamely szakaszában katonaként szolgáltak. Az eredménylistákban az érmesek nevei az olimpia idején használt formában jelennek meg – ez a címekre és névformákra egyaránt vonatkozik. (Az aktuális rendfokozatokat a következő fejezetben található táblázat tartalmazza.) A csapatsportok vagy páros versenyszámok esetében kiemelten szerepelnek a katonák nevei, de (zárójelben) feltüntettük a polgári csapattagok neveit is.

1896 – Athén

Hajós Alfréd

Úszás, 100 m gyors, I. helyezett (1:22,2); 1200 m gyors, I. helyezett (18:22,2)

1900 – Párizs

Gönczy Lajos

Atlétika, magasugrás, III. helyezett (175 cm)

1908 – London

nemes Zulawszky (Zuławski) Béla

Vívás, kard egyéni, II. helyezett

1912 – Stockholm

Berti László, Mészáros Ervin, Schenker Zoltán

Vívás, kardcsapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: dr. Földes Dezső, dr. Fuchs Jenő, dr. Gerde Oszkár, dr. Tóth Péter, Werkner Lajos)

Békessy Béla

Vívás, kard egyéni, II. helyezett

Mészáros Ervin

Vívás, kard egyéni, III. helyezett

1924 – Párizs

Dr. Halasy Gyula

Sportlövészet, agyagalambblövés egyéni, I. helyezett (98/8)

Somfay Elemér

Atlétika, ötpróba, II. helyezett (6,77; 52,07; 23,4; 37,76; 4:48,4)

Berti László, Rády József, Schenker Zoltán, vitéz Tersztyánszky Ödön, dr. vitéz Uhlyarik Jenő

Vívás, kardcsapat, II. helyezett (a csapat további tagjai: Garay János, dr. Pósta Sándor, Széchy László)

Hajós Alfréd (Lauber Dezsővel)

Művészeti versenyek, építészet, stadionok, II. helyezett

Berti László, Schenker Zoltán, vitéz Tersztyánszky Ödön

Vívás, tőr csapat, III. helyezett (a csapat további tagjai: dr. Lichteneckert István, dr. Pósta Sándor)

1928 – Amszterdam

vitéz Tersztyánszky Ödön

Vívás, kard egyéni, I. helyezett

Rády József, vitéz Tersztyánszky Ödön

Vívás, kard csapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Garay János, Glykais Gyula, dr. Gombos Sándor, Petschauer Attila)

Dr. Mező Ferenc

Művészeti versenyek, irodalom, epikai műfaj („Az olympiai játékok története”), I. helyezett

1932 – Lake Placid

Dr. Szollás László (Rotter Emíliaival)

Páros műkorcsolyázás, III. helyezett (20/10,91)

1932 – Los Angeles

Pelle István

Torna, műszabadgyakorlat (28,80) és lólengés (57,20), I. helyezett; összetett egyéni (134,925) és korlát (55,80), II. helyezett

Piller György

Vívás, kard egyéni, I. helyezett

Nagy Ernő, Piller György

Vívás, kard csapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Gerevich Aladár, Glykais Gyula, Kabos Endre, Petschauer Attila)

Manno Miltiades

Művészeti versenyek, szobrászat, szobrok („Birkózás”), II. helyezett

Hradetzky Zoltán

Sportlövészet, kisöbű puska, fekvő, 50 m, III. helyezett (293/300)

1936 – Garmisch-Partenkirchen

Dr. Szollás László (Rotter Emíliaival)

Páros műkorcsolyázás, III. helyezett (32,5/10,8)

1936 – Berlin

Csik Ferenc

Úszás, 100 m gyors, I. helyezett (57,6); 4×200 m gyorsváltó, III. helyezett (9:12,3) (a váltó további tagjai: Abay-Nemes Oszkár, Gróf Ödön, Lengyel Árpád)

Harangi Imre

Ökölvívás, könnyűsúly, 60 kg, I. helyezett

Berczelly Tibor, Kovács Ádám (1938-tól Pál)

Vívás, kard csapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Gerevich Aladár, Kabos Endre, Rajcsányi László, dr. Rajczy Imre)

Platthy József

Lovaglás, díjugratás egyéni, III. helyezett (1:02,6 – 8)

1948 – London

Takács Károly

Sportlövészet, ötalakos gyorspisztoly, 25 m, I. helyezett (580)

Berczelly Tibor, Kárpáti Rudolf, Kovács Pál, Papp Bertalan

Vívás, kardcsapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Gerevich Aladár, Rajcsányi László)

Fábián Dezső, Szittyá Károly

Vízilabdacsapat, II. helyezett (a csapat további tagjai: Brandi Jenő, Csuvik Oszkár, Gyarmati Dezső, Győrfi Endre, Holop Miklós, Jeney László, Lemhényi Dezső, Pók Pál, Szívós István)

Kovács Pál

Vívás, kard egyéni, III. helyezett

Maszlay Lajos

Vívás, tőr egyéni, III. helyezett

Baranyai László, dr. Sántha Lajos

Torna, összetett csapat, III. helyezett (1330,85) (a csapat további tagjai: Fekete József, Mogyorósi-Klencs János, Mogyoróssy Győző, Pataki Ferenc, Tóth Lajos, Várkői Ferenc)

1952 – Helsinki

Kovács Pál

Vívás, kard egyéni, I. helyezett

Takács Károly

Sportlövészet, ötalakos gyorspisztoly, 25 m, I. helyezett (579)

Berczelly Tibor, Kárpáti Rudolf, Kovács Pál, Papp Bertalan

Vívás, kardcsapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Gerevich Aladár, Rajcsányi László)

Bozsik József, Budai II. László, Czibor Zoltán, Grosics Gyula, Kocsis Sándor, Lóránt Gyula, Puskás Ferenc

Labdarúgó csapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Buzánszky Jenő, Csordás Lajos, Dalnoki Jenő, Hidegkuti Nándor, Kovács I. Imre, Lantos Mihály, Palotás Péter, Zakariás József)

Benedek Gábor, Szondy István, Kovácsi Aladár

Öttusacsapat, I. helyezett (166 pont)

Bolvári Antal, Fábián Dezső, Szittyá Károly

Vízilabdacsapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Antal Róbert, Gyarmati Dezső, Hasznos István, Jeney László, Kárpáti György, Lemhényi Dezső, Markovits Kálmán, Szívós István, Vízvári György)

Benedek Gábor

Öttusa egyéni, II. helyezett (39 pont)

Berczelly Tibor

Vívás, kard egyéni, III. helyezett

Gurics György

Birkózás, szabadfogás, középsúly, 79 kg, III. helyezett

Szondy István

Öttusa egyéni, III. helyezett (41 pont)

Berczelly Tibor, Maszlay Lajos, Sákovics József

Vívás, tőrscsapat, III. helyezett (a csapat további tagjai: Gerevich Aladár, Palócz Endre, Tilli Endre)

1956 – Melbourne

Kárpáti Rudolf

Vívás, kard egyéni, I. helyezett

Kárpáti Rudolf, Kovács Pál

Vívás, kardcsapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Gerevich Aladár, Hámori Jenő, Keresztes Attila, Magay Dániel)

Bolvári Antal, Hevesi István

Vízilabdacsapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Boros Ottó, Gyarmati Dezső, Jenei László, Kanizsa Tivadar, Kárpáti György, Markovits Kálmán, Mayer Mihály, Szívós István, Zádor Ervin)

Dr. Nagy Ambrus, dr. Rerrich Béla, Sákovics József

Vívás, párbajtőrscsapat, II. helyezett (a csapat további tagjai: dr. Balthazár Lajos, Berzsenyi Barnabás, Marosi József)

Tóth Gyula

Birkózás, kötöttfogás, könnyűsúly, 67 kg, III. helyezett

Tumpek György

Úszás, 200 m pillangó, III. helyezett (2:23,9)

Gyuricza József, Sákovics József

Vívás, tőrscsapat, III. helyezett (a csapat további tagjai: Fülöp Mihály, Marosi József, Somodi Lajos, Tilli Endre)

1960 – Róma

Kárpáti Rudolf

Vívás, kard egyéni, I. helyezett

Kárpáti Rudolf, Kovács Pál

Vívás, kardcsapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Delneky Gábor, Gerevich Aladár, Horváth Zoltán, Mendelényi Tamás)

Rózsavölgyi István

Atlétika, 1500 m síkfutás, III. helyezett (3:39,2)

Faragó Lajos

Labdarúgócsapat, III. helyezett (a csapat további tagjai: Albert Flórián, Dalnoki Jenő, Dudás Zoltán, Dunai I. János, Göröcs János, Kovács III. Ferenc, Novák Dezső, Orosz Pál, Pál Tibor, Rákosi Gyula, Sători Imre, Solymosi Ernő, Török Gábor, Várhidi Pál, Vilezsál Oszkár)

Hevesi István

Vízilabdacsapat, III. helyezett (a csapat további tagjai: Bodnár András, Boros Ottó, Dömötör Zoltán, Felkai László, Gyarmati Dezső, Jenei László, Kanizsa Tivadar, Ka-

tona András, dr. Kárpáti György, Konrád János, Markovits Kálmán, Mayer Mihály, Rusorán Péter)

1964 – Tokió

Pézsza Tibor

Vívás, kard egyéni, I. helyezett

Komora Imre

Labdarúgócsapat, I. helyezett (a csapat további tagjai: Bene Ferenc, Csernai Tibor, Farakas János, Gelei József, Ihász Kálmán, Katona Sándor, Novák Dezső, Nógrádi Ferenc, Orbán Árpád, Palotai Károly, Szentmihályi Antal, Szepesi Gusztáv, Varga Zoltán)

1968 – Mexikóváros

Varga János

Birkózás, kötöttfogás, légsúly (57 kg), I. helyezett

Pézsza Tibor

Vívás, kard egyéni és csapat, III. helyezett (a csapat további tagjai: Bakonyi Péter, dr. Kalmár János, Kovács Tamás, Meszéna Miklós)

1972 – München

Kajdi János

Ökölvívás, váltósúly, 67 kg, II. helyezett

Rátkai János (Deme Józseffel)

Kajak-kenu, kajak kettes, 1000 m, II. helyezett (3:32,00)

Kozma Mihály

Labdarúgócsapat, II. helyezett (a csapat további tagjai: Bálint László, Branikovits László, Dunai II. Antal, Dunai III. Ede, Géczy István, Juhász Péter, Kocsis Lajos, Kovács József, Kú Lajos, Páncsics Miklós, Rothermel Ádám, Szűcs Lajos, Tóth Kálmán, Váradi Béla, Vépi Péter, Vidáts Csaba)

Bakó Pál

Öttusacsapat, II. helyezett (15348 pont) (a csapat további tagjai: Balczó András, Vилányi Zsigmond)

Pézsza Tibor

Vívás, kardcsapat, III. helyezett (a csapat további tagjai: dr. Bakonyi Péter, Gerevich Pál, Kovács Tamás, Marót Péter)

1988 – Szöul

Borkai Zsolt

Torna, lólengés, I. helyezett (19,950)

Gyulay Zsolt

Kajak-kenu, kajak egyes, 500 m, I. helyezett (1:44,82); kajak négyes, 1000 m, I. helyezett (3:00,20) (a négyes további tagjai: Ábrahám Attila, Csipes Ferenc, Hódosi Sándor)

Martinek János

Öttusa egyéni (5404 pont) és csapat, I. helyezett (15886 pont) (a csapat további tagjai: Fábián László, Mizsér Attila)

1992 – Barcelona*Gyulay Zsolt*

Kajak-kenu, kajak egyes, 500 m, II. helyezett (1:40,64); kajak négyes, 1000 m, II. helyezett (2:54,82) (a négyes további tagjai: Ábrahám Attila, Csipes Ferenc, Fidel László)

1996 – Atlanta*Martinek János*

Öttusa egyéni, III. helyezett (5501 pont)

2004 – Athén*Kővágó Zoltán*

Atlétika, diszkoszvetés, II. helyezett (67,04 m)

Az olimpiai dobogósok állami elismerése⁶

A kiállításához folytatott kutatások szerves részét képezte annak felmérése, hogy a fentiekben bemutatott 64 hivatásos, tartalékos és továbbszolgáló katona (illetve egy honvédelmi minisztériumi tisztviselő) olimpiai sikere elismeréseként milyen állami kitüntetésben részesült a különböző korszakokban. Az alábbiakban ennek a kutatásnak az eredményeit összegezzük.

Jóllehet magyar sportolók és köztük katonák már a korábbi olimpiai játékokon is szép számban szereztek dobogós helyezést, az olimpiák magyarországi (korábban Monarchia-béli) elismertségét (pontosabban annak hiányát) jelzi, hogy olimpiai éremszerzőink (legalábbis a vizsgált katonák) 1928-ig semmilyen állami elismerésben nem részesültek kiemelkedő nemzetközi sporteredményükért. Egyedül Somfay Elemér kapott később, 1941-ben kormányzói kitüntetést – többek között – 1924-es olimpiai sikeréért. Az 1912-es stockholmi olimpiát követően a résztvevőknek még az olimpiai részvételi érem (tehát nem a dobogós helyért járó érem!) elfogadását is engedélyeztetniük kellett az uralkodóval!⁷ 1928-tól aztán bevett szokássá vált, hogy az olimpiai éremszerzők világraszóló teljesítményeiket kitüntetés-adományozással (is) honorálják. Ez a szemléletváltás nyilván nem véletlen: az első világháborúból vesztesen kikerülő, diplomáciailag elszigetelt, gazdaságilag gyenge országnak a nemzetközi porondon elért sportsikerek elismertséget hoztak, és az ország talpra állását is jelképezték. A sikerek letéteményesei ezért elismerésre méltóak voltak.

Az éremszerzők kitüntetéseiére vonatkozó, alábbi táblázatba foglalt adatok a *Budapesti Közlöny*, a *Magyar Közlöny* és a *Honvédségi Közlöny* lapjairól, a Hadtörténelmi Levéltárban őrzött Legfelsőbb elhatározásokból és az érintett személyek ugyanott található katonai anyakönyvi lapjaiból, valamint a Központi Irattárban őrzött személyi okmánygyűjtőikből származnak. A vizsgált források alapján úgy tűnik, hogy 1928 után mindössze egyszer, az

⁶ A témáról korábban megjelent: *Sallay Gergely Pál: Az ér(d)em jutalma. Olimpiai éremszerző katonáinknak adományozott kitüntetések, 1928–2004. Katonaiújság, 2012/3. sz. 30–39. o.*

⁷ *Rendeleti Közlöny*, 1913/22. sz. 270. o.; *Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer*. Personalangelegenheiten. 1913/19. sz. 143. o.

1956-os melbourne-i olimpiát követően nem került sor kitüntetés-adományozásra (leszámítva természetesen az 1984-es Los Angeles-i játékokat, amelyen Magyarország politikai okokból nem vett részt). Ez minden bizonnyal az 1956-os magyarországi eseményeket követő feszült belpolitikai helyzettel magyarázható, vagy – ezzel összefüggésben – esetleg azzal, hogy a hazatérők számára történő kitüntetés-adományozással nem kívánták ráirányítani a figyelmet arra, hogy Ausztráliából számos magyar sportoló nem tért vissza az országba.

1928-ban és 1932-ben a kormányzó még a rendelkezésre álló általános elismeréseket adományozta a dobogósoknak, rendfokozatuk figyelembevételével. 1936-ban már a nem sokkal a berlini nyári olimpia előtt kifejezetten e célra megalapított Toldi Miklós Érdemérem fokozatait kapták az olimpiai érmesek (és pontszerzők). Itt már az olimpián elért eredmény és nem a rendfokozat határozta meg a kitüntetés odaítélendő fokozatát.

A második világháború után már a politika is jócskán beleszólt az olimpiai sikerek honorálásába. Megfigyelhető például, hogy a sporteredményeik miatt megtűrt, de politikailag (1945 előtti múltjuk miatt) nemkívánatos személyek sok esetben alacsonyabb kitüntetésben részesültek a velük azonos vagy hozzájuk hasonló eredményt elért, de politikailag jobban elfogadott társaiknál. A táblázatot tanulmányozva egyébként is sok következtetést fedezhetünk föl az olimpiai sikerekért odaítélt kitüntetések adományozási gyakorlatában, különösen az 1948-as és az 1952-es olimpiák vonatkozásában. A legkülönösebb, hogy az ezeken az olimpiákon érmet szerzett katonasportolók közül többen egyáltalán nem részesültek elismerésben, legalábbis a rendelkezésre álló források ezt engedik sejtetni. A Helsinkiben dobogós helyezést elért csapatoknak például nem minden tagja kapott elismerést! A későbbiekben (az 1960-as évektől – mondhatni, a Kádár-rendszer megszilárdulásával párhuzamosan) az olimpiai eredményekért odaítélt kitüntetések adományozási gyakorlata is kiegyensúlyozottabbá vált. Az újabb rendszerváltozás azonban ezen a téren is megmutatkozott: az 1990–2000-es években mintha ismét észlelhetőek lennének bizonyos anomáliák ezen a téren.

A több olimpián is érmet szerző sportolók – jellemzően – több ízben is részesültek állami kitüntetésben, azt azonban nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy az újabb éremszerzés alkalmából adományozott kitüntetés odaítélésekor minden esetben figyelembe vették volna az illető korábbi eredményeit, esetleg címvédését. Az alábbi táblázat segítségével ez is nyomon követhető. A táblázat az olimpiák időrendjében mutatja be, hogy ki, mikor, mely sportágban elért eredményéért, milyen kitüntetésben részesült.

A táblázatban szereplő személyek neve mellett az a rendfokozat szerepel, amelyet az illető az olimpia idején viselt, míg zárójelben a katonai szolgálata során elért legmagasabb rendfokozata olvasható. (Ha az olimpia idején viselt rendfokozat egyezik a legmagasabb rendfokozattal, ez utóbbit még egyszer nem jelöltük.) Amennyiben valaki az olimpiai részvétel idején még vagy már nem rendelkezett katonai rendfokozattal, tehát polgári személyként vett részt a versenyeken, csak a legmagasabb elért rendfokozatát tüntetjük fel zárójelben. A doktori és vitézi címek esetében hasonlóképpen járunk el. Amennyiben az adott olimpián elért eredményéért az illető nem kapott elismerést, illetve erre nézve adattal nem rendelkezünk, ott ezt vízszintes vonallal jelöljük.

A kiállításon bemutatott olimpiai éremszerzőknek adományozott állami kitiüntetések

<i>Olimpia éve és helyszíne</i>	<i>Név</i>	<i>Sportág, versenyszám</i>	<i>Helyezés</i>	<i>Az olimpiai eredményért adományozott kitiüntetés</i>
1896 Athén	Hajós Alfréd (népfelkelő mérnök)	úszás, 100 m gyors úszás, 1200 m gyors	I. I.	–
1900 Párizs	(Dr.) Gönczy Lajos (tartalékos főhadnagy)	atlétika, magasugrás	III.	–
1906 Athén (soron kívüli olimpiai játékok)	Dr. Gönczy Lajos tartalékos hadnagy (tartalékos főhadnagy)	atlétika, magasugrás	II.	–
1908 London	nemes Zulawszky (Zuławski) Béla I. osztályú százados (őrnagy)	vívás, kard egyéni	II.	–
1912 Stockholm	Berti László százados (ezredes)	vívás, kardcsapat	I.	–
	Mészáros Ervin százados	vívás, kardcsapat vívás, kard egyéni	I. III.	–
	Schenker Zoltán főhadnagy (ezredes)	vívás, kardcsapat	I.	–
	Békessy Béla százados	vívás, kard egyéni	II.	–
1924 Párizs	Dr. Halasy Gyula tartalékos főhadnagy	sportlövészet, agyaggalambblövés egyéni	I.	–
	(vitéz) Somfay Elemér főhadnagy (ezredes)	atlétika, ötpróba	II. (valójában I.)	Toldi Miklós Arany Érdemérem (1941!)
	Berti László ezredes	vívás, kardcsapat vívás, tőrscapat	II. III.	–
	Schenker Zoltán alezredes (ezredes)	vívás, kardcsapat vívás, tőrscapat	II. III.	–
	vitéz Tersztyánszky Ödön őrnagy (alezredes, posztumusz ezredes)	vívás, kardcsapat vívás, tőrscapat	II. III.	–
	(vitéz) Rády József őrnagy (címzetes vezérőrnagy)	vívás, kardcsapat	II.	–
	Dr. vitéz Uhlyarik Jenő főhadnagy (ezredes)	vívás, kardcsapat	II.	–

<i>Olimpia éve és helyszíne</i>	<i>Név</i>	<i>Sportág, versenyszám</i>	<i>Helyezés</i>	<i>Az olimpiai eredményért adományozott kitüntetés</i>
1928 Amszterdam	vitéz Tersztyánszky Ödön alezredes (posztumusz ezredes)	vívás, kard egyéni és csapat	I.	Magyar Érdemkereszt III. osztálya; posztumusz ezredesi kinevezés (1929)
	(vitéz) Rády József alezredes (címzetes vezérőrnagy)	vívás, kardcsapat	I.	Magyar Koronás Ezüstérem vörös-fehér szegélyes smaragdzöld szalagon
	Dr. Mező Ferenc tartalékos főhadnagy (tartalékos százados)	művészeti versenyek, irodalom, epikai műfaj	I.	Magyar Koronás Bronzérem zöld szalagon
1932 Lake Placid	(Dr.) Szollás László (orvos őrnagy)	páros műkorcsolyázás (Rotter Emíliaival)	III.	Magyar Koronás Ezüstérem zöld szalagon
1932 Los Angeles	(Dr.) Pelle István (honvédelmi minisztériumi tisztviselő)	torna, műszabadyakorlat és lólengés torna, összetett egyéni és korlát	I. II.	Magyar Érdemkereszt IV. osztálya
	Piller (később Jekelfalussy) György százados (alezredes)	vívás, kard egyéni és csapat	I.	Magyar Érdemkereszt III. osztálya
	Nagy Ernő folyamór kapitány (alezredes)	vívás, kardcsapat	I.	Magyar Érdemkereszt IV. osztálya
	Manno Miltiades tartalékos (népfelkelő) százados	művészeti versenyek, szobrászat, szobrok	II.	Magyar Koronás Bronzérem zöld szalagon
	Hradetzky Zoltán főhadnagy (alezredes)	sportlövészet, kis-öbű puska, fekvő, 50 m	III.	Magyar Koronás Bronzérem vörös-fehér szegélyes smaragdzöld szalagon
1936 Garmisch- Partenkirchen	Dr. Szollás László hadnagy (főorvos) (orvos őrnagy)	páros műkorcsolyázás (Rotter Emíliaival)	III.	Toldi Miklós Ezüst Érdemérem
	(Dr.) Csik Ferenc (tartalékos orvos zászlós)	úszás, 100 m gyors úszás, 4×200 m gyorsváltó	I. III.	Toldi Miklós Arany Érdemérem

<i>Olimpia éve és helyszíne</i>	<i>Név</i>	<i>Sportág, versenyszám</i>	<i>Helyezés</i>	<i>Az olimpiai eredményért adományozott kitüntetés</i>
1936 Berlin	Harangi Imre (törzsőrmester)	ökölvívás, könnyűsúly, 60 kg	I.	Toldi Miklós Arany Érdemérem
	Berczelly Tibor hadnagy (őrnagy)	vívás, kardcsapat	I.	Toldi Miklós Arany Érdemérem
	Kovács Ádám (később Pál) hadnagy (százados, rehabilitált alezredes, ny. dandártábornok)	vívás, kardcsapat	I.	Toldi Miklós Arany Érdemérem
	turócdivéki és nagypalugyai Platthy József százados (alezredes, posztumusz ezredes)	lovaglás, díjugratás egyéni	III.	Toldi Miklós Ezüst Érdemérem
1948 London	Takács Károly főhadnagy (alezredes)	sportlövészet, ötalakos gyorspisztoly, 25 m	I.	Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztje
	Kovács Pál (százados, rehabilitált alezredes, ny. dandártábornok)	vívás, kardcsapat vívás, kard egyéni	I. III.	Magyar Köztársasági Érdemérem arany fokozata
	Berczelly Tibor (őrnagy)	vívás, kardcsapat	I.	Magyar Köztársasági Érdemérem arany fokozata
	Kárpáti Rudolf (vezérőrnagy)	vívás, kardcsapat	I.	Magyar Köztársasági Érdemérem arany fokozata
	Papp Bertalan őrnagy (ezredes)	vívás, kardcsapat	I.	Magyar Köztársasági Érdemérem arany fokozata
	Fábián Dezső (tartalékos hadnagy)	vízilabda csapat	II.	Magyar Köztársasági Érdemérem ezüst fokozata
	Szittyá Károly (tartalékos alhadnagy)	vízilabda csapat	II.	Magyar Köztársasági Érdemérem ezüst fokozata
	Maszlay Lajos alezredes (ezredes)	vívás, tőr egyéni	III.	Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztje; soron kívüli ezredesi előléptetés
	Baranyai László (alezredes)	torna, összetett csapat	III.	Magyar Köztársasági Érdemérem bronz fokozata
Dr. Sántha Lajos (tartalékos alhadnagy)	torna, összetett csapat	III.	Magyar Köztársasági Érdemérem bronz fokozata	

<i>Olimpia éve és helyszíne</i>	<i>Név</i>	<i>Sportág, versenyszám</i>	<i>Helyezés</i>	<i>Az olimpiai eredményért adományozott kitüntetés</i>
1952 Helsinki	Kovács Pál (százados, rehabilitált alezredes, ny. dandártábornok)	vívás, kard egyéni és csapat	I.	Magyar Népköztársasági Érdemérem arany fokozata
	Takács Károly őrnagy (alezredes)	sportlövészet, ötalakos gyorspisztoly, 25 m	I.	Magyar Népköztársasági Érdemrend V. fokozata
	Berczelly Tibor (őrnagy)	vívás, kardcsapat vívás, kard egyéni vívás, tőrscsapat	I. III. III.	Magyar Népköztársasági Sportérdemérem arany fokozata
	Kárpáti Rudolf százados (vezérőrnagy)	vívás, kardcsapat	I.	–
	Papp Bertalan őrnagy (ezredes)	vívás, kardcsapat	I.	–
	Bozsik József százados (alezredes, posztumusz ezredes)	labdarúgó csapat	I.	Magyar Népköztársasági Érdemérem arany fokozata
	Budai II. László főhadnagy (alezredes)	labdarúgó csapat	I.	–
	Czibor Zoltán honvéd (százados, rehabilitált őrnagy)	labdarúgó csapat	I.	–
	Grosics Gyula százados (őrnagy, rehabilitált ezredes)	labdarúgó csapat	I.	Magyar Népköztársasági Érdemérem arany fokozata
	Kocsis Sándor főhadnagy (őrnagy)	labdarúgó csapat	I.	századosi előléptetés
	Lóránt Gyula főhadnagy (százados, posztumusz őrnagy)	labdarúgó csapat	I.	Magyar Népköztársasági Érdemérem arany fokozata
	Puskás Ferenc százados (őrnagy, rehabilitált alezredes, ny. ezredes, posztumusz dandártábornok)	labdarúgó csapat	I.	Magyar Népköztársasági Érdemérem arany fokozata
Benedek Gábor (hadnagy)	öttusacsapat öttusa egyéni	I. II.	Magyar Népköztársasági Sportérdemérem arany fokozata	

<i>Olimpia éve és helyszíne</i>	<i>Név</i>	<i>Sportág, versenyszám</i>	<i>Helyezés</i>	<i>Az olimpiai eredményért adományozott kitüntetés</i>
1952 Helsinki	Szondy István (rehabilitált hadnagy)	öttusacsapat öttusa egyéni	I. III.	Magyar Népköztársasági Sportérmérem arany fokozata
	Kovácsi Aladár (tartalékos hadnagy)	öttusacsapat	I.	Magyar Népköztársasági Sportérmérem arany fokozata
	Bolvári Antal honvéd (hadnagy)	vízilabda csapat	I.	Magyar Népköztársasági Sportérmérem bronz fokozata
	Fábián Dezső (tartalékos hadnagy)	vízilabda csapat	I.	Magyar Népköztársasági Sportérmérem arany fokozata
	Szittyá Károly (tartalékos alhadnagy)	vízilabda csapat	I.	–
	Gurics György hadnagy (alezredes)	birkózás, szabadfogás, középsúly, 79 kg	III.	Magyar Népköztársasági Sportérmérem arany fokozata
	Maszlay Lajos ezredes	vívás, tőrscsapat	III.	–
	Sákovics József hadnagy (százados)	vívás, tőrscsapat	III.	–
1956 Melbourne	Kárpáti Rudolf őrnagy (vezérőrnagy)	vívás, kard egyéni és csapat	I.	–
	Kovács Pál (százados, rehabilitált alezredes, ny. dandártábornok)	vívás, kardcsapat	I.	–
	Bolvári Antal tartalékos hadnagy (hadnagy)	vízilabda csapat	I.	–
	Hevesi István (ezredes)	vízilabda csapat	I.	–
	Dr. Nagy Ambrus tartalékos hallgató	vívás, párbajtőrscsapat	II.	–
	Dr. Rerrich Béla (tartalékos zászlós)	vívás, párbajtőrscsapat	II.	–
	Sákovics József (százados)	vívás, párbajtőr- csapat vívás, tőrscsapat	II. III.	–
	Tóth Gyula százados (alezredes)	birkózás, kötöttfogás, könnyűsúly, 67 kg	III.	–

<i>Olimpia éve és helyszíne</i>	<i>Név</i>	<i>Sportág, versenyszám</i>	<i>Helyezés</i>	<i>Az olimpiai eredményért adományozott kitüntetés</i>
1956 Melbourne	Tumpek György százados (őrnagy)	úszás, 200 m pillangó	III.	–
	Gyuricza József (alezredes)	vívás, tőr csapat	III.	–
1960 Róma	Kárpáti Rudolf alezredes (vezérőrnagy)	vívás, kard egyéni és csapat	I.	Munka Érdemrend
	Kovács Pál (százados, rehabilitált alezredes, ny. dandártábornok)	vívás, kard csapat	I.	Munka Érdemrend
	Rózsavölgyi István százados (alezredes, posztumusz ezredes)	atlétika, 1500 m síkfutás	III.	„Szocialista Munkáért” Érdemérem
	Faragó Lajos főhadnagy (alezredes)	labdarúgó csapat	III.	„Szocialista Munkáért” Érdemérem
	Hevesi István főhadnagy (ezredes)	vízilabda csapat	III.	„Szocialista Munkáért” Érdemérem
	Gyuricza József hadnagy (alezredes)	vívás, tőr csapat	IV.	Munka Érdemérem
	Sákovics József (százados)	vívás, párbajtőr csapat vívás, párbajtőr egyéni vívás, tőr csapat	IV. IV. IV.	Munka Érdemérem
1964 Tokió	Pézsza Tibor főhadnagy (ezredes)	vívás, kard egyéni	I.	Munka Érdemrend ezüst fokozata
	Komora Imre (ezredes)	labdarúgó csapat	I.	Magyar Népköztársasági Sportérdemérem arany fokozata
1968 Mexikóváros	Varga János főhadnagy (ezredes)	birkózás, kötöttfogás, légsúly, 57 kg	I.	Munka Érdemrend ezüst fokozata
	Pézsza Tibor százados (ezredes)	vívás, kard egyéni és csapat	III.	Magyar Népköztársasági Sportérdemérem ezüst fokozata; soron kívüli őrnagyi előléptetés

<i>Olimpia éve és helyszíne</i>	<i>Név</i>	<i>Sportág, versenyszám</i>	<i>Helyezés</i>	<i>Az olimpiai eredményért adományozott kitüntetés</i>
1972 München	Kajdi János százados	ökölvívás, váltósúly, 67 kg	II.	Magyar Népköztársasági Sportérmérem arany fokozata
	Rátkai János (százados)	kajak-kenu, kajak kettes, 1000 m (Deme Józseffel)	II.	Magyar Népköztársasági Sportérmérem arany fokozata
	Kozma Mihály (alezredes)	labdarúgó csapat	II.	Magyar Népköztársasági Sportérmérem ezüst fokozata
	Bakó Pál (alezredes)	öttusacsapat	II.	Magyar Népköztársasági Sportérmérem arany fokozata
1988 Szóul	Pézsa Tibor őrnagy (ezredes)	vívás, kardcsapat	III.	Magyar Népköztársasági Sportérmérem ezüst fokozata
	Borkai Zsolt hadnagy (alezredes)	torna, lólengés	I.	Magyar Népköztársaság Csillagrendje
	Gyulay Zsolt tovább- szolgáló őrmester (továbbszolgáló főtörzsőrmester)	kajak-kenu, kajak egyes, 500 m kajak-kenu, kajak négyes, 1000 m	I. I.	Magyar Népköztársaság Csillagrendje
	Martinek János (őrnagy)	öttusa egyéni és csapat	I.	Magyar Népköztársaság Csillagrendje
1992 Barcelona	Gyulay Zsolt (továbbszolgáló főtörzsőrmester)	kajak-kenu, kajak egyes, 500 m kajak-kenu, kajak négyes, 1000 m	II.	Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztje (polgári tagozat)
			II.	
1996 Atlanta	Martinek János (őrnagy)	öttusa egyéni	III.	Magyar Köz- társasági Arany Érdemkereszt (polgári tagozat)
2004 Athén	Kővágó Zoltán (százados)	atlétika, diszkoszvetés	II.	Magyar Köz- társasági Arany Érdemkereszt (polgári tagozat)

FÜGGELÉK

Az alábbiakban a kiállításon bemutatott éremszerző katonák életrajzait közöljük olimpiai sikereik időrendi sorrendjében. A többszörös éremszerzők életrajzai természetesen csak egyszer szerepelnek, első dobogós helyezésük szerint sorba rendezve.

Az életrajzok összeállításánál elsősorban a 64 személynek a Hadtörténelmi Levéltárban és a Központi Irattárban található személyi okmányait vettük alapul (amennyiben ezek rendelkezésre álltak), de emellett számos más könyvészeti forrásra is hagyatkoztunk. Helytakarékossági okokból az életrajzok tartozó lábjegyzetekben csak a levéltári (irattári) források és egyéb eredeti dokumentumok lelőhelyeit tüntetjük fel, míg a többi forrást az írásunk végén közölt irodalomjegyzék tartalmazza.

Hajós Alfréd (1878–1955)⁸

Az újkori olimpiák első magyar bajnoka. Az 1896-os athéni játékokon a Budapesti Torna Club versenyzőjeként a 100 m-es és az 1200 m-es gyorsúszást is megnyerte. A budapesti Királyi József Műegyetem elvégzése után sikeres építésmérnök lett belőle. Többek között a margitszigeti, ma már a nevét viselő Nemzeti Sportuszoda és a Megyeri úti UTE-stadion tervezése fűződik a nevéhez. Az első világháborúban népfelkelő mérnökként teljesített szolgálatot az olasz hadszíntéren, ahol az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért és kitűnő szolgálataiért a Koronás Arany Érdemkereszt hadiszalagon, kardokkal kitüntetéssel kapta. Építésként is eljutott az olimpiára: az 1924-es párizsi játékokon a művészeti versenyek építészet kategóriájában Lauber Dezsővel közösen készített stadiontervéért ezüstérmert nyert. A MOB tagja, 1945 után elnöki tanácsadója volt.

Dr. Gönczy Lajos (1882–1915) tartalékos főhadnagy⁹

A Pázmány Péter Tudományegyetem joghallgatójaként és a BEAC versenyzőjeként az 1900-as párizsi olimpián magasugrásban a harmadik helyen végzett. 1904-ben, St. Louisban negyedik lett, az 1906-os athéni, soron kívüli olimpiai játékokon ezüstérmert szerzett versenyszámában. Technikáját (szemből nekifutva háthomorítással ugrott át a lécc felett) magyar stílusnak nevezte el a nemzetközi sportsajtó. A cs. és kir. szegedi 46. gyalogezrednél teljesítette katonai szolgálatát, ott tett tartalékos tiszti vizsgát 1906-ban. Az első világháborúban is a szegedi alakulattal vett részt a keleti, majd az olasz hadszíntér harcaiban. Az ezred tartalékos főhadnagyaként 1915. december 3-án a Doberdó-fennsíkon halt hősi halált. Sírja Visintini település katonai temetőjében található.

nemes Zulawszky (Zuławski) Béla (1869–1914) őrnagy¹⁰

A MAC versenyzőjeként és a közös hadsereg I. osztályú századosaként az 1908-as londoni olimpián 6 győzelemmel egyéni második helyezést ért el kardvívásban Fuchs Jenő mögött. Az 1912-es stockholmi játékokon helyezetlenül végzett. A cs. és kir. 38. gyalog-

⁸ HL Első világháborús kitüntetési felterjesztések 18452.

⁹ HL Katonai anyakönyvi lapok (a továbbiakban: Akvi.) 6029.

¹⁰ HL Akvi. 1890/3369.

ezred tisztje volt. A cs. és kir. bécsújhelyi vívó- és tornatanári tanfolyam sikeres elvégzése (1896–1897) után 1897–1898-ban a kőszegi cs. és kir. katonai alreáliskola magyar nyelv-, torna- és vívótanára, illetve osztálytiszte lett. 1914 októberében Szarajevóban hunyt el.

Berti László (1875–1952) ezredes¹¹

Honvédtiszt, a MAC versenyzője, a Ludovika Akadémia Sportegylet alapítója. 1912-ben, Stockholmban a győztes kardcsapat, 1924-ben, a párizsi olimpián az ezüstérmes kard- és a bronzérmes tőrscapat tagja volt. 1912-ben a törvívás egyéni versenyében negyedik lett. A Ludovika Akadémián 1900-tól a vívás tanára, 1909-től testnevelés és spottanár. A vívás mellett jó úszó, tornász, sífutó és kerékpáros volt. Az 1925-ben alakult M. kir. Testnevelési Főiskola első vívótanára, a BSE és a Rendőrtiszti Atlétikai Club vívómestere, illetve az Országos Testnevelési Tanács és a Magyar Vívómester Vizsgáló Bizottság alelnöke volt. Az 1920-as években fontos szerepet játszott a honvédség sportéletében és a leventemozgalom megszervezésében, 1920–1922 között a honvéd sporttanfolyam első parancsnoka volt.

Mészáros Ervin (1877–1940) százados

Az 1912-es stockholmi olimpián a győztes kardcsapat tagja volt, egyéniben pedig (Fuchs Jenő és Békessy Béla mögött) a harmadik helyen végzett. Törvívóként négyszeres egyéni magyar bajnok volt. Az osztrák–magyar haderőben lovassági tisztként szolgált, 1905–1906-ban elvégezte a bécsújhelyi cs. és kir. vívó- és tornatanár tanfolyamot. Az első világháborúban harctéri szolgálatot teljesített. 1894 és 1927 között a Magyar Atlétikai Club versenyzője volt.

Schenker (Ozoray-Schenker) Zoltán (1880–1966) ezredes¹²

A Szegedi Vívó Club, a Wesselényi Vívó Club, majd a Honvéd Tiszti Vívó Club versenyzője volt. 1912-ben az olimpiai bajnok kardcsapat tagja, egyéniben három magyar (Fuchs, Békessy, Mészáros) mögött a negyedik helyen végzett. 1924-ben a kardcsapat tal ezüstérmet, a tőrscapattal bronzérmet szerzett, kard egyéniben negyedik lett. 1928-ban, Amszterdamban tőr egyéniben nem jutott túl az elődöntőkön. Törvívásban kétszeres egyéni, kardvívásban egyszeres magyar csapatbajnok. Aktív sportpályafutása után hosszú ideig edzőként és szakíróként tevékenykedett. 1908–1918 között a cs. és kir. nagyváradi 37. gyalogezred tisztje volt, az első világháborúban harctéri szolgálata során megsebesült. 1918–1920 között a budapesti katonai reáliskola, majd 1928-ig a Ludovika Akadémia testnevelő tanára, azt követően Budapest testnevelő felügyelő-helyettese volt.

¹¹ HL Akvi. 26820.

¹² Hadtörténeti Múzeum Fotóarchívum leltári szám: 107182. (Kézírásos feljegyzések Schenker Zoltán portréjának hátlapján.)

Békessy Béla (1875–1916) százados

Huszártiszt, a MAC versenyzője volt. Az 1912-es, stockholmi olimpiai játékokon a kardvívás egyéni versenyében Fuchs Jenő mögött a második helyen végzett, míg tőr egyéni hetedik helyezést ért el. 1902 és 1907 között hatszoros kard- és kétszeres tőrvívó magyar bajnok volt. A m. kir. debreceni 2. honvéd huszárezred tisztjeként az első világháború keleti hadszínterén, Volhíniában halt hősi halált. Szülővárosában, Debrecenben utcát és általános iskolát neveztek el róla, illetve 1923-ban felvette nevét a Debreceni Vívó Club, és emlékére róla elnevezett vívóversenyt is rendeztek.

Dr. Halasy Gyula (1891–1970) tartalékos főhadnagy

Az 1924-es párizsi olimpián agyaggalamb-lövésben olimpiai rekorddal lett aranyérmes. Agyaggalamb- és élőgalamb-lövészetben kétszeres (csapat) világbajnok, kétszeres (egyéni és csapat) Európa-bajnok és egyszeres magyar bajnok volt. Jogi doktor, a Magyar Galamblovó Egyesület versenyzője. Az első világháborúban a cs. és kir. brassói 2. huszárezred tisztjeként teljesített frontszolgálatot, amelynek során súlyosan megsérült, és kiérdemelte a Vaskorona Rend III. osztályát hadidíszítménnyel, kardokkal. Miután 70 évesen visszavonult az aktív versenyzéstől, edzőként, szaktanácsadóként és szakíróként tevékenykedett.

vitész Somfay Elemér (1898–1979) ezredes¹³

A MAC „allround atlétája” az 1924-es párizsi nyári olimpián úgy lett ezüstérmes ötpróbában, hogy a 200 méteres síkfutásnál rosszabb időt mértek és írtak jóvá neki, így leszorult a dobogó legmagasabb fokáról. 1932-ben, Los Angelesben már ötösában indult (a LASE versenyzőjeként) és a hetedik helyen végzett. Különböző versenyszámokban 19-szeres magyar bajnok és négyszeres magyar válogatott volt. Az első világháborúban az orosz, a román és az olasz hadszínterén szolgált századparancsnokként. Az 1920-as években a honvéd sportoktatói tanfolyam tanára, 1941–1944 között a M. kir. „Toldi Miklós” Honvéd Központi Testnevelési Intézet parancsnoka volt. 1979-től az országos bajnokságon a róla elnevezett emlékversenyként rendezik a 400 méteres gátfutást.

vitész Rády József (1884–1957) címzetes vezérőrnagy

Az 1924-es párizsi olimpián az ezüstérmes kardcsapat, 1928-ban, Amszterdamban pedig az olimpiai bajnok kardcsapat és az ötödik helyezett tőr csapat tagja volt. Kardvívásban csapat Európa-bajnok, kétszeres egyéni és ötszörös csapat magyar bajnok, tőrvívásban csapatban négyszeres magyar bajnok. Kiemelkedő szerepet játszott a párbajtőrvívás magyarországi meghonosításában. A MAC, később a Honvéd Tiszti Vívó Club versenyzője volt, visszavonulása után a Magyar Vívó Szövetség vezetője lett. 1905-ben avatták hadnaggyá a Ludovika Akadémián, majd a m. kir. 6. honvéd huszárezredben szolgált. Az első világháborúban harctéri szolgálatot teljesített, amelynek során meg is sebesült.

¹³ HL Akvi. 2166/1898.

Az 1920-as években a Honvédelmi Minisztérium sportelőadója, majd a honvéd sportoktatói tanfolyam (később m. kir. „Toldi Miklós” Honvéd Sporttanár és Vívómesterképző Intézet) parancsnoka volt. Balatonkenesén sportcsarnokot és diákegyesületet neveztek el róla, nevét vívó emlékverseny is őrzi.

vitéz Tersztyánszky Ödön (1890–1929) ezredes¹⁴

A MAC versenyzőjeként az 1924-es párizsi olimpiai játékokon a második helyezett kardcsapat és a bronzérmes tőrscapat tagja volt, míg 1928-ban egyéniben és csapatban is a kardvívás olimpiai bajnoka lett, illetve tagja volt az ötödik helyen végzett tőrscapatnak. A két fegyvernemben összesen 14 magyar bajnoki címet mondhatott magáénak. Nem csak kiváló vívó, de igen jó tornász, kerékpáros, úszó és birkózó is volt. Az első világháborúban század-, majd zászlóaljparancsnokként több ízben szolgált az orosz harctéren, ahol megsebesült, majd fogságba esett. A szibériai hadifogságból kalandos úton hazaszökött, és a háború utolsó hónapjaiban már az olasz fronton harcolt. Az ellenség előtt tanúsított vitézségéért és katonáinak eredményes vezetéséért soron kívül léptették elő századossá, és számos hadikitüntetésben részesült. Mivel jobb karja a harctéren súlyosan megsérült, a háború után megtanult bal kézzel vívni és jelentős sikereit már így érte el. Katonai és sportpályafutása csúcspontján motorkerékpár-baleset következtében vesztette életét. Szülővárosában, Csákváron sportközpont, halálos kimenetelű balesete helyszínén, Solymáron utca viseli a nevét.

Dr. vitéz Uhlyarik Jenő (1893–1974) ezredes¹⁵

A Wesselényi Vívó Club versenyzőjeként 1924-ben, Párizsban a második helyezett magyar kardcsapat tagja volt. Csapatban egyszeres magyar kardvívó bajnok, 1934-től a Magyar Vívó Szövetség főtitkára. Az első világháborúban a m. kir. honvéd tüzérségnél szolgált, az 1920-as években a Műegyetemen volt testnevelő, majd a Ludovika Akadémián mértan és mennyiségtan tanár. Államtudományi doktorátust 1920-ban szerzett. Az 1930-as években és a második világháború idején tüzérségi beosztásokban teljesített szolgálatot. A háború végén légvédelmi tüzérosztály-parancsnok, és az 1. hadsereg légvédelmitűzérparancsnok helyettese volt. Ausztriában előbb amerikai, majd szovjet hadifogságba került. 1947-ben „B” listázták.

Dr. Mező Ferenc (1885–1961) tartalékos százados¹⁶

A latin–görög szakos tanár, sport- és olimpiatörténész 1928-ban, Amszterdamban a művészeti versenyek irodalom kategóriájában *Az olympiai játékok története* című munkájával nyert aranyérmet. Műve 1929-ben magyarul, 1930-ban németül könyv alakban is megjelent. Az első világháborúban a cs. és kir. pozsonyi 72. gyalogezred tartalékos főhadnagyaként, szakasz-, majd századparancsnokként az orosz és az olasz hadszíntéren

¹⁴ HL Akvi. 10113.

¹⁵ HL Akvi. 1893/1806.

¹⁶ HL Első világháborús kitudatási felterjesztések 28323.

is szolgált, az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásáért több magas kitüntetésben részesült. 1935-ben lépett elő századossá. 1947-ben a Magyar Olimpiai Bizottság alelnöke, 1948-ban a Nemzetközi Olimpiai Bizottság tagja lett.

Dr. Szollás László (1907–1980) orvos őrnagy¹⁷

Az 1932-es Lake Placid-i és az 1936-os Garmisch-Partenkirchen-i téli olimpiákon (a BKE versenyzőjeként) Rotter Emíliával páros műkorcsolyázásban bronzérmet szerzett. Ugyanebben a versenyszámban négyszeres világ-, egyszeres Európa- és hatszoros magyar bajnok volt. Katonai szolgálatát 1934-ben kezdte, 1936-ban lett hivatásos honvéd orvos. 1937–1945 között a m. kir. 22. honvéd táborigazgató vezérőrnagy vezető orvosa volt. 1943 és 1945 között ezred vezető orvosként, egészségügyi oszlopparancsnokként, illetve táborikórházparancsnokhelyettesként harctéri szolgálatot teljesített. 1945–1948 között először amerikai, majd szovjet hadifogságba került, hazatérése után rövid ideig a Kossuth Akadémián szolgált vezető orvosként. 1951-től az Országos Sportorvosi Intézet (és jogutódai) rendelőintézeti orvosa volt, ezzel egyidejűleg edzőként és versenybíróként is tevékenykedett, illetve 1956–1957-ben a Magyar Korcsolyázó Szövetség elnöki tisztét töltötte be.

Dr. Pelle István (1907–1986) honvédelmi minisztériumi tisztviselő¹⁸

A BTC sportolójaként az 1928-as, 1932-es és 1936-os olimpiákon indult. 1932-ben, Los Angelesben műszabadgyakorlatban és lólengésben olimpiai bajnoki címet szerzett, összetett egyéniben és korláton ezüstérmes lett. Negyedik helyen végzett továbbá nyújtón, akrobatikus ugrásban és összetett csapatban, lóugrásban pedig hatodik helyezett volt. 1930-ban nyújtón lett világbajnok. Egyéniben 35-szörös, csapatban hatszoros magyar bajnok volt, a nemzeti tornászválogatottban 1928–1936 között szerepelt. Az 1930-as években a M. kir. Honvédelmi Minisztériumban, mint jogász dolgozott. 1940–1944 között előbb a m. kir. budaörsi honvéd repülőtér gondnokságon, majd a m. kir. 1. honvéd távfelderítő repülőosztálynál teljesített szolgálatot póttartalékosként.

Jekelfalussy (Piller) György (1899–1960) alezredes¹⁹

A MAC versenyzőjeként az 1928-as amszterdami olimpián az ötödik helyezett törccsapat tagja volt, 1932-ben, Los Angelesben kardvívásban egyéni és csapat olimpiai bajnoki címet szerzett. Kardvívóként hatszoros Európa-bajnok, kard- és tőrívóként összesen tizenkétszeres magyar bajnok volt. Az első világháborúban a román és az olasz harctéren szolgált szakasparancsnokként, majd az 1920-as évek első felében a m. kir. miskolci 13. honvéd gyalogezred szakasparancsnoka volt. A honvéd sportoktatói tanfolyam elvégzése után 1927–1932 között annak tanáraként tevékenykedett: a vívás mellett labdarúgást, sízést, birkózást és ökölvívást oktatott. 1932–1933-ban a Ludovika Akadémia ve-

¹⁷ HM HIM Központi Irattár (a továbbiakban: KI) Személyi okmánygyűjtők (a továbbiakban: Sz. ogy.) 331/434.

¹⁸ Dr. Pelle István személyes okmányai a Magyar Sportmúzeum birtokában.

¹⁹ HL Akvi. 1899/955.

zető sporttanára volt. Ezt követően a m. kir. testőrségben, majd ismét a honvédségben szolgált, 1940-től pedig a M. kir. „Bolyai János” Honvéd Műszaki Akadémián tanított. 1944-ben zászlóaljparancsnokként harctéri szolgálatot teljesített a keleti hadszíntéren. A háború vége Ausztriában érte, 1945-ben rövid ideig szovjet hadifogságban volt. Aktív sporttól való visszavonulása után edzőként dolgozott. 1933-tól a magyar vívó válogatott szövetségi kapitánya volt, ebben a minőségében négy olimpián vezette sikerre a magyar vívócsapatot.

Nagy Ernő (1898–1977) alezredes²⁰

Az 1932-es olimpián a MAC versenyzőjeként az aranyérmes kardcsapat tagja volt. Kardvívásban hatszoros, törvívásban egyszeres magyar bajnok. 1916-ban végezte el a fiúmei cs. és kir. Haditengerészeti Akadémiát, majd az első világháború végéig Polában és a dalmát partvidéken szolgált. 1919-ben a Vörös hadihajóraj folyamzár parancsnoka volt. 1921 és 1945 között a m. kir. Folyamőrségnél töltött be különböző beosztásokat, közben 1926–1928 között elvégezte a honvéd sportoktatói tanfolyamot, majd 1932 és 1934 között annak tanára is volt (neve ekkor már m. kir. „Toldi Miklós” Honvéd Sporttanár és Vívómesterképző Intézet). 1945-ben öt hónapot töltött amerikai hadifogságban. 1947-ben „B” listázták, 1950-ben pedig lefokozták honvéddá. 1938-ban visszavonult az aktív sportolástól, a MAC vívószakosztályának vezetője lett és sikeres edzőként működött. Tagja volt a Magyar Vívó Szövetség válogatóbizottságának.

Manno Miltiades (1879–1935) tartalékos (népfelkelő) százados

Los Angelesben, az 1932-es olimpiai játékokon a művészeti versenyek szobrászat kategóriájában *Birkózás* című alkotásával ezüstérmet nyert. Két évtizeddel korábban, az 1912-es stockholmi olimpián az evezősnyolcas tagjaként helyezetlenül végzett. A XIX–XX. század fordulójának „allround” sportembereként számos magyar bajnoki címet szerzett versenyevezésben, gyorskorcsolyázásban és labdarúgásban. A XX. század első harmadának sikeres festő- és szobrászművésze, grafikus volt, a sport témakörében különösen sokat alkotott. Egyévi önkéntesi szolgálatát a cs. és kir. brassói 2. huszárezrednél teljesítette 1903–1904-ben, majd 1909-ben a m. kir. szegedi 3. honvéd huszárezred tartalékába helyezték át. Az első világháborúban népfelkelő huszártisztként a m. kir. budapesti 1. honvéd huszárezred állományában teljesített harctéri szolgálatot, az 1914. augusztusi gorodoki lovasrohamban elszenvedett sebesülése sportolói pályafutásának végét jelentette. 1934-től haláláig a M. kir. „Toldi Miklós” Honvéd Sporttanár és Vívómesterképző Intézetben és a Ludovika Akadémián tanított.

Hradetzky (Soós-Hradetzky) Zoltán (1902–?) alezredes²¹

A soproni Honvéd Tiszti Sportegyesület versenyzőjeként vett részt az 1932-es Los Angeles-i és az 1936-os berlini olimpiákon. Los Angelesben a sportlövészet kisebb puská

²⁰ HL Akvi. 1701/1898.

²¹ KI Sz. ogy. 43460.

fekvő 50 méteres számában harmadik, Berlinben ugyanebben a versenyszámban holtversenyben a nyolcadik lett. 1935-ben tagja volt a világbajnok hadipuska csapatnak, emellett egyéniben nyolcszoros, csapatban négyszeres magyar bajnok volt hadifegyver, kisöbű fegyver és pisztoly versenyszámokban. A Ludovika Akadémia elvégzése után, 1924-től a miskolci m. kir. 13. honvéd gyalogezredben szolgált, majd a honvéd sportoktatói tanfolyam elvégzését követően, 1932-től a soproni Rákóczi Ferenc Reáliskolai Nevelőintézet sporttanára volt. 1937-től Egerben, Budapesten és Magyaróváron szolgált különböző alakulatoknál, illetve harctéri szolgálatot is teljesített, amelyért 1942-ben hadikitüntetésben (Magyar Koronás Bronzérem hadiszalagon, kardokkal) részesült.

Dr. Csik Ferenc (1913–1945) tartalékos orvos zászlós²²

A BEAC sportolójaként és a budapesti M. kir. Pázmány Péter Tudományegyetem orvostanhallgatójaként 1936-ban, Berlinben nyert olimpiai bajnoki címet 100 méteres gyorsúszásban, valamint tagja volt a bronzérmes 4×200 méteres gyorsváltónak. Kétszeres Európa-bajnok, hétszeres főiskolai világbajnok, tizennyolcszoros magyar bajnok, 1933-tól a magyar úszóválogatott tagja, 1939-ben rövid ideig szakvezetője volt. 1938-ban visszavonult a versenysporttól, belklinikai orvosként dolgozott, 1943-tól a Testnevelési Főiskolán anatómiát tanított. 1940-ben a BEAC főtitkára, 1942-ben a Magyar Úszószövetség elnökségi tagja lett. 1939–1944 között a *Képes Sport* szerkesztőjeként is működött. 1944 tavaszán már rendelő főorvosi minőségében kapott katonai behívót, először a budapesti m. kir. 11., majd a 10. számú honvéd helyőrségi kórházba vezényelték. 1944 őszén a szolnoki honvéd csapatkórházban, később a soproni hadikórházban teljesített szolgálatot. 1945. március 29-én, Sopronban egy légítámadás során vesztette életét. A Magyar Úszószövetség már 1948-ban vándordíjat nevezett el róla, amelyet a 100 méteres gyorsúszás mindenkorai magyar bajnoka kap meg. Nevét és emlékét Sopronban utca, Keszthelyen és Sopronban uszoda, Budapest II. kerületében általános iskola és gimnázium, a Csanádi Árpád Sportiskolában osztályterem, az ifjúsági és sportminiszter által 2001-ben alapított díj és több emlékverseny őrzi.

Harangi Imre (1913–1979) törzsőrmester²³

A MÁVAG Gépgyári SE versenyzője az 1936-os berlini olimpián az ökölvívás könnyűsúlyú küzdelmeiben nyert aranyérmét. 1933–1938 között hatszoros magyar bajnok volt, 1936 őszén az Európa-válogatott tagjaként Amerikában is sikerrel lépett a szorítóba. Olimpiai eredményének köszönheti, hogy megnyílt előtte a hón áhított katonai pálya, és pilótakiképzést, valamint őrmesteri rendfokozatot kapott. 1938–1940 között dél-olaszországi repülőtanfolyamon vett részt, majd az 1/4. vadászszázad állományába került. 1941 tavaszán egy kényszerleszállás során súlyosan megsérült, felépülése után a M. kir. „Toldi Miklós” Honvéd Központi Testnevelési Intézet hallgatója, majd a Ludovika Akadémián sportoktató volt. 1945 tavaszán Németországban esett amerikai hadifogságba, ahol fogva tartói felismerték és 1946. januári hazatéréséig edzőként alkalmazták. A háború után a

²² Dr. Csik Ferenc katonai zsoldkönyve családja tulajdonában; KI dr. Csik Ferenc veszteségi karterja.

²³ KI Sz. ogy. 5203.

MÁVAG SE utánpótlás edzőjeként dolgozott. Tiszteletére Hajdúsámsonban utcát és sportegyesületet, Nyíradonyban rendezvénycsarnokot, a Csanádi Árpád Sportiskolában osztálytermet neveztek el róla, valamint ifjúsági ökölvívó emlékverseny is a nevét viseli.

Berczelly Tibor (1912–1990) őrnagy²⁴

Három olimpián vett részt: 1936-ban, Berlinben a Honvéd Tiszti Vívó Club, 1948-ban, Londonban a Csepeli MTK, 1952-ben, Helsinkiben a Csepeli Vasas sportolójaként nyert aranyérmet a kardcsapattal, emellett Helsinkiben a bronzérmes tőr csapatnak is tagja volt, és kard egyéniben is a harmadik helyen végzett. Négyszeres világ-, egyszeres Európa- és 28-szoros magyar bajnok volt, több mint két évtizeden át a vívóválogatott tagja. Lövészetben is kétszer nyert magyar bajnoki címet. Az 1930-as években különböző csapatbeosztásokban szolgált, közben elvégezte a M. kir. „Toldi Miklós” Honvéd Sporttanár és Vívómesterképző Intézet kétéves tanfolyamát. 1941–1944 között a M. kir. „Toldi Miklós” Honvéd Központi Testnevelési Intézet tanára volt. Onnan áthelyezték a komáromi 22. honvéd gyalogezredhez, amelynek géppuskás századparancsnokaként 1944 szeptemberében a harctéren megsebesült, így a háború végét ungvári, budapesti, majd bécsi hadikórházakban töltötte. 1945–1946-ban a Honvédelmi Minisztérium sportosztályán teljesített szolgálatot, majd nyugállományba helyezték. 1948-tól a Magyar Nemzeti Bankban dolgozott: először segédmunkás, majd műszaki altiszt, később a deviza ügyek előadója, végül a számviteli osztály szakelőadója volt. 1946-tól a Csepeli MTK (majd Vasas) kardvívó osztályának, 1954-től a Budapesti Vörös Meteor vívószakosztályának vezetője, 1955-től a Magyar Vívó Szövetség edzője volt, fontos szerepet játszott a magyar vívó utánpótlás nevelésében. 1964-ben vívó mesteredzői oklevelet szerzett.

*Kovács (Ádám) Pál (1912–1995) százados,
rehabilitált alezredes, ny. dandártábornok²⁵*

Öt olimpián vett részt: 1936-ban a Honvéd Tiszti Vívó Club versenyzőjeként a győztes kardcsapat tagja; 1948-ban a Ganz-Vasas sportolójaként az aranyérmes kardcsapat tagja, illetve kard egyéniben bronzérmes; 1952-ben ismét a Ganz-Vasas versenyzőjeként kard egyéniben és csapatban is olimpiai bajnok lett; 1956-ban és 1960-ban pedig a Vasas SC vívójaként ért el első helyezést a kardcsapattal. Kilencszeres világ-, egyszeres Európa- és tizenhatszoros magyar bajnok, 27 éven keresztül a vívóválogatott tagja volt. 1935-ben végezte a Ludovika Akadémiát, az 1930-as években és a második világháború idején különböző tüzéralakulatoknál szolgált, 1941–1942-ben a keleti hadszíntéren légvédelmi géppágyús ütegparancsnokként. 1945–1946-ban francia hadifogságban volt, ahol vívást oktatott. Hazatérése után „B” listázták, majd nyugállományba helyezték, de sikeres vívóként biztosították elhelyezkedését a polgári életben, így lett 1947-ben a Ganz Waggon- és Gépgyár technikusa, majd – londoni eredményei elismeréseként – műszaki főfelügyelője. Versenyzéstől való visszavonulása után a Magyar Vívó Szövetség alelnöke, 1963–1968

²⁴ KI Sz. ogy. 95104.

²⁵ KI Sz. ogy. 57053.

között elnöke volt. 1968-tól a Magyar Olimpiai Bizottság, illetve a Nemzetközi Vívószövetség Végrehajtó Bizottsága tagja, 1980–1988 között a Nemzetközi Vívószövetség alelnöke, 1988-tól örökös tiszteletbeli tagja. Nevét emlékverseny, Budapest XV. kerületében gimnázium, a Csanádi Árpád Sportiskolában osztályterem őrzi. 2011-ben róla nevezték el a Vasas SC pasaréti vívócsarnokát.

*turócdívéki és nagypalugyai Platthy József (1900–1990) alezredes,
posztumusz ezredes²⁶*

Az 1936-os berlini olimpián a díjugratás nehéz vadászugratás versenyszámában Selő nevű lován egyéni harmadik helyezést ért el. 1934–1941 között nyolcszoros magyar díjugrató bajnok volt. A Ludovika Akadémia 1922-es elvégzése után a 3/II., majd a 3/I. huszárosztály szakaszparancsnokaként szolgált. 1927–1929 között a lovagló és hajtótanárképző iskola hallgatója, majd ugyanott 1929–1942 között az olimpiai díjugrató csapat tagja és vezetője volt. 1942–1943-ban a komáromi önálló huszárszázad parancsnoka, 1943–1945 között a budapesti I. önálló huszárosztály pótkeret-parancsnoka volt. 1945-ben a 3. lóképző és felállító oszlop parancsnokaként esett angol hadifogságba Ausztriában, ahonnan 1946-ban tért haza. 1947–1952 között kertészként, galoppidomárként, lakatosinasként, segédmunkásként, szerelőként dolgozott. 1953-tól a Földművelésügyi Minisztérium kísérleti lótenyésztőtelepének belovagló edzőjeként tevékenykedett Bőszénfán, majd az 1957-ben létrejött kishéri Állami Ménes edzője volt 1963-as nyugdíjazásáig.

Takács Károly (1910–1976) alezredes²⁷

Az 1948-as londoni olimpián a Budapesti Partizán SE versenyzőjeként az öt alkalos gyorspisztoly 25 méteres számában világrekorddal szerzett aranyérmet, majd az 1952-es helsinki játékokon ugyanabban a versenyszámban (immár a BHSE sportolójaként) megvédte olimpiai bajnoki címét. 1956-ban, Melbourne-ben a 8. helyen végzett. Kilencszeres egyéni és 22-szeres csapat magyar bajnok volt. 1924–1927 között elvégezte a jutasi m. kir. honvéd altisztképző és nevelő intézetet, majd különböző alakulatoknál szolgált. 1934-ben a honvéd sportoktatói tanfolyamot, 1936-ban a gyalogsági lőiskolát végezte „jó”, illetve „kiváló” eredménnyel, s bekerült a sportpisztolyosok keretébe. 1938-ban egy hadgyakorlaton kézigránát robbanás következtében leszakadt a jobb kézfeje, 75%-os rokkanttá nyilvánították, és csak külön kormányzói engedéllyel maradhatott meg a tényleges szolgálatban. Óriási kitartással megtanult bal kézzel lőni, és az 1939-es luzerni céllövő világbajnokságon már kivette részét az önműködő sportpisztoly csapat győzelméből. 1948-ban lett hivatásos tiszt, ezt követően lóképző és sporttanári, testnevelő tiszt beosztásokban szolgált 1972-es nyugdíjazásáig. 1976-ban bekövetkezett halálakor a Magyar Néphadsereg halottjának nyilvánították. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, nevét a Csanádi Árpád Sportiskolában osztályterem őrzi.

²⁶ KI Sz. ogy. 91212.

²⁷ KI Sz. ogy. 64924.

*Kárpáti Rudolf (1920–1999) vezérőrnagy*²⁸

Hatszoros olimpiai bajnok kardvívó, 1948-ban és 1952-ben csapatban, 1956-ban és 1960-ban egyéniben és csapatban is aranyérmet nyert. Londonban még a Budapesti Vasas, Helsinkiben, Melbourne-ben és Rómában már a BHSE versenyzőjeként érte el sikereit. Hétszeres világbajnok és hétszeres magyar bajnok, 1947–1961 között folyamatosan a magyar vívóválogatott tagja volt. 1943–1945 között tisztesként szolgált a magyar királyi Honvédségben, 1950-től volt a Magyar Néphadsereg hivatásos tisztje. Sporttisztai beosztások után 1957-től 1986-os nyugállományba helyezéséig az MN Központi Klubjának zenei instruktora, majd egyben művészeti vezetője volt. A vívás mellett a zene töltötte ki életét. 1942-ben végzett a Zeneakadémia hegedű szakán, később gyakran tartott előadásokat a zene és a sport kapcsolatáról. A BHSE vívószakosztály alapító tagja, a Magyar Vívó Szövetség és a Magyar Olimpiai Bizottság elnökségi tagja, a Versenybírák Bizottsága elnöke volt. A Nemzetközi Vívó Szövetség örökös tagja, a Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, nevét a Csanádi Árpád Sportiskolában osztályterem őrzi.

*Papp Bertalan (1913–1992) ezredes*²⁹

Az 1948-as londoni és az 1952-es helsinki olimpián is tagja volt az aranyérmes kardcsapatnak, a Csepeli MTK, illetve a BHSE versenyzőjeként. Kétszeres világbajnok, hatszoros magyar bajnok, 1946–1956 között a magyar válogatott és az olimpiai válogatott keret tagja volt. Az 1930–1940-es évek fordulóján szakasz-, majd századparancsnoki beosztásokban szolgált. 1942–1944 között elvégezte a M. kir. „Toldi Miklós” Honvéd Központi Testnevelési Intézet kétéves tanfolyamát, majd az intézet tanára lett. 1944–1945-ben harctéri szolgálatot teljesített, 1945. februárban a szovjet oldalon bevetett „Budai Önkéntes Ezredben” harcolt, ennek ellenére rövid ideig szovjet hadifogságban tartották. 1945–1948 között a Honvédelmi Minisztériumban töltött be különböző feladatköröket, Veres Péter honvédelmi miniszter parancsörtsztje is volt. 1949-től 1974-es nyugállományba helyezé- séig testnevelő tiszt, sportelőadói és vívőedzői beosztásokban szolgált, 1962–1966 között a BHSE parancsnokhelyettese volt. A BHSE vívószakosztály alapító tagja, 1966–1974 között vezetője; a BHSE cselgáncsszakosztály és teniszszakosztály elnöke; a Magyar Vívó Szövetség elnökségi tagja, 1958-tól az Ifjúsági Bizottság elnöke; valamint a Magyar Olimpiai Bizottság tagja volt. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, nevét a Csanádi Árpád Sportiskolában osztályterem őrzi.

*Fábián Dezső (1918–1973) tartalékos hadnagy*³⁰

Az 1948-ban, Londonban megrendezett nyári olimpiai játékok ezüstérmes magyar vízilabdacsapatának, illetve az 1952-es helsinki olimpia bajnokcsapatának is tagja volt, előbb az FTC, majd a Budapesti Kinizsi versenyzőjeként. Egyszeres magyar bajnok és tizenötösörös magyar válogatott vízilabdázó, valamint ötsörös magyar úszóbajnok volt. 1941–1942-ben végezte el a tartalékos tiszti iskolát Budapesten, 1940–1945 között gép-

²⁸ KI Sz. ogy. 297/127.

²⁹ KI Sz. ogy. 331/511.

³⁰ KI Sz. ogy. 19444.

kocsizó alakulatoknál szolgált. 1945 elején rövid ideig szovjet hadifogságban volt, majd – ugyancsak rövid időre – a Honvédelmi Minisztérium gépkocsizó osztályához került tartalékos hadnagy rendfokozatban. 1960-ban az FTC vízilabda csapatának edzője lett, irányítása alatt négyszer lett magyar bajnok a csapat. 1969-től az OSC utánpótlás csapatának edzőjeként tevékenykedett.

*Szittya Károly (1918–1983) tartalékos alhadnagy*³¹

Az 1948-as londoni olimpián az UTE sportolójaként játszott az ezüstérmes magyar vízilabdacsapatban, az 1952-es helsinki játékokon már az FTC vízilabdázójaként volt tagja az olimpiai bajnok csapatnak. Huszonegyszeres magyar válogatott és négyszeres magyar bajnok vízilabdázó volt, de úszóként is nyert országos bajnokságot csapatban. 1941–1942-ben tartalékos tiszti iskolát végzett Budapesten. 1940–1945 között az 1. honvéd élelmező rakárban szolgált, illetve egy fogatolt sütőoszlop parancsnokaként 1943–1944-ben a harctéren is teljesített szolgálatot. 1954-ben visszavonult az aktív sporttól és edzőként tevékenykedett. 1966 és 1972 között az Újpesti Dózsa SC vízilabda csapatának vezetőedzője volt, közben 1969-ben a magyar ifjúsági válogatott edzőjeként is működött. 1973–1978 között az FTC edzéseit vezette. 1969-től a Magyar Olimpiai Bizottság tagja volt.

*Maszlay Lajos (1903–1979) ezredes*³²

Három olimpián vett részt. 1936-ban a Honvéd Tiszti Vívó Club versenyzőjeként a hetedik helyen végzett tőr csapat tagja volt. 1948-ban a Csepeli MTK vívójaként tőr egyéni bronzérmes szerzett, csapatban ötödik lett. 1952-ben már a BHSE sportolójaként a harmadik helyezett tőr csapatot erősítette. 1931–1953 között volt a magyar válogatott tagja, a kardcsapattal egyszeres világbajnok, kétszeres Európa-bajnok, tőr-, kard- és párbajtőr vívásban összesen 24-szeres magyar bajnok volt. A Ludovika Akadémiát 1926-ban végezte, 1930-ban sport- és vívótanári oklevelet szerzett, majd egy évig a Honvéd Sporttanár és Vívómesterképző Intézet segédtanára, azt követően pedig 1940-ig a Ludovika Akadémia sporttanára volt. 1940–1945 között különböző csapatbeosztásokban szolgált, 1945-ben Ausztriában sebesülten esett amerikai hadifogságba. Hazatérése után elbocsátották, majd 1947-ben visszavették a tényleges szolgálatba. 1947 és 1956 között a Honvédelmi Minisztérium harckiképzési és testnevelési csoportfőnökségén volt testnevelő tiszt.

*Baranyai László (1920–1984) alezredes*³³

A Postás SE versenyzőjeként az 1948-as londoni olimpián a bronzérmes tornacsapat tagja volt. 1939–1954 között tizennégy egyéni magyar bajnokságot nyert. A második világháború idején híradó alakulatnál szolgált géptáviró rajparancsnokként. Zászlóaljával Németországban angol hadifogságba jutott, ahonnan 1946 őszén tért haza. 1951-től élsportolóként az önálló sportszázad hallgatója volt, majd 1954–1956 között a Sztálin Akadémián testnevelő tiszt. 1957–1958-ban a budapesti II. Rákóczi Ferenc Katonai Középfiskola

³¹ KI Sz. ogy. 30035.

³² KI Sz. ogy. 49729.

³³ KI Sz. ogy. 85805.

testnevelő tanáráként, 1958 és 1962 között a BHSE tornász edzőjeként tevékenykedett. 1962-től 1966-ig a szolnoki Kilián György Repülőtisztiszi Iskolán volt testnevelő előadó, 1966–1972 között a Magyar Testnevelési és Sport Tanács Katonai Bizottságának tömegsport szervező főtisztje, végül 1973-as nyugállományba helyezéseiig az MN Testnevelési és Sportközpont szervező tisztje. A BHSE tornaszakosztály alapító tagja volt. 1961–1963 között a Testnevelési Főiskolán elvégezte a torna szakoktatói szakot.

Dr. Sántha Lajos (1915–1992) tartalékos alhadnagy³⁴

Az 1948-as olimpián a Postás SE versenyzőjeként a bronzérmes tornacsapat tagja volt, nyújtón egyéniben negyedik helyet szerzett. 1952-ben, Helsinkiben a Budapesti Postás SK sportolójaként a hatodik helyezett tornacsapat tagja volt. 1936-ban végezte a tartalékos tiszti iskolát, a második világháború idején híradó alakulatnál szolgált. 1945–1947 között szovjet hadifogságban volt. Jogi doktor, 1940-ben elvégezte a Testnevelési Főiskolát, 1948-ban annak adjunktusa, 1949-ben tanára lett. 1948-tól a magyar tornász válogatott, 1951-től a BHSE tornaszakosztályának edzője volt. 1967-től a Magyar Testnevelési és Sport Szövetség, 1970-től a Postás SE szakvezetőjeként tevékenykedett.

Benedek Gábor (1927) hadnagy

Az 1952-es olimpián az aranyérmes öttusa csapat tagja, egyéniben ezüstérmes volt. 1956-ban, Melbourne-ben csapatban negyedik, egyéniben hatodik lett. Mindkét olimpián a BHSE versenyzőjeként indult. Kétszeres világ-, ötszörös magyar bajnok öttusázó, párbajtőrben egyszeres magyar bajnok, a magyar öttusa örökös bajnoka. 1941-től a marosvásárhelyi M. kir. „Csaba Királyfi” Honvéd Gyorsfegyvernemi Hadapródiiskola huszár növendéke volt, ott ismerkedett meg az öttusa alapjaival. A második világháború végén Dániában esett hadifogságba. 1956-ban beválasztották az olimpiai csapat forradalmi bizottságába, ezért hazatérte után állásából elbocsátották, 1959-ben a versenyzéstől is eltiltották. A BHSE öttusa edzője lett, 1967-ben öttusa- és vívóedzői oklevelet szerzett a Testnevelési Főiskolán. 1969-ban az NSZK-ban telepedett le, ahol nyugdíjazásáig öttusa- és vívóedzőként tevékenykedett. Szülővárosa, Tiszafüred díszpolgára, róla nevezték el a városi sportszarnokot és a helyi sportolók elismerésére létrehozott díjat.

Kovácsi Aladár (1932–2010) tartalékos hadnagy³⁵

Az 1952-es helsinki olimpián a Budapesti Haladás SE versenyzőjeként az aranyérmes öttusa csapat tagja volt, egyéniben a 12. helyen végzett. Öttusában egyszeres világbajnok, többszörös magyar bajnok, párbajtőrözőként kétszer nyert magyar bajnokságot. 1958-ban szerzett diplomát az Orvostudományi Egyetemen, majd a Katonai Egészségügyi Továbbképző Intézetben az egészségügyi tartalékos tiszti tanfolyam hallgatója volt. 1959-ben vonult vissza az aktív sportolástól.

³⁴ KI Sz. ogy. 330/3000.

³⁵ KI Sz. ogy. 38075.

*Szondy István (1925) rehabilitált hadnagy*³⁶

Három olimpián vett részt. 1948-ban, Londonban öttusa egyéniben (a Budapesti Épületszerelő SK versenyzőjeként) a 18. helyen végzett. Az 1952-es helsinki olimpián a Budapesti Fáklya sportolójaként az aranyérmes öttusa csapat tagja volt, egyéniben bronzérmet szerzett. 1956-ban a Melbourne-i olimpiai játékok Stockholmban rendezett lovas versenyein helyezetlen maradt. Öttusázóként kétszeres világbajnok, hatszoros magyar bajnok, párbajtőr csapatban egyszer nyert magyar bajnoki címet. 1941-ben a soproni M. kir. „Rákóczi Ferenc” Honvéd Gyalogsági Hadapródiskola, 1942–1944 között a pécsi M. kir. „Zrínyi Miklós” Honvéd Gyalogsági Hadapródiskola növendéke volt. 1950-ben szerzett diplomát a Testnevelési Főiskolán, majd 1956-ig testnevelő tanárként dolgozott. 1952 és 1956 között a Budapesti Fáklya öttusaedzője volt. 1956-ban az NSZK-ban telepedett le. 1969-ben a nyugatnémet öttusa-válogatott szövetségi kapitánya lett, 1971–1987 között állami vívómester volt. 2000-ben települt vissza Magyarországra.

*Bolvári Antal (1932) hadnagy*³⁷

A BHSE sportolójaként az 1952-es és az 1956-os olimpián is az aranyérmes vízilabda csapat tagja volt. Egyszeres Európa- és kétszeres magyar bajnok. 1952-1953-ban a HM önálló sportszázad hallgatója, 1953-tól a MN Központi Tiszti Ház beosztott tiszthelyetese, majd tisztje volt, 1954–1956 között élsportoló. 1956-ban elhagyta az országot, Ausztráliában játszott, de 1961-ben hazatért, és 1969-es visszavonulásáig a Vasas SC, a Budapesti Spartacus, majd a Ferencváros sportolója volt. 1966-ban a Sportvezető és Edzőképző Intézetben szerzett végzettséget, és aktív pályafutása befejeztével rögtön edző lett a Budapesti Spartacusnál. A Testnevelési Főiskolát 1976-ban végezte el. 1979–1988 között a BHSE csapatánál edzősködött, majd 1992-es nyugdíjba vonulásáig ismét a Spartacus vezetője volt. Egyidejűleg 1971-től a junior válogatott edzője, 1981-től a felnőtt válogatott szövetségi kapitányának segítője volt. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

*Bozsik József (1925–1978) alezredes, posztumusz ezredes*³⁸

Az 1952-es helsinki olimpián a BHSE sportolójaként az aranyérmes labdarúgó csapat tagja, ötszörös magyar bajnok, 101-szeres válogatott volt. 1949-től a HM önálló sportszázad hallgatója, majd tisztje. 1950–1957 között élsportolóként, azt követően 1965-ig sportinstruktorként teljesített katonai szolgálatot. 1963-ban vonult vissza az aktív sportolástól, 1964-ben a Testnevelési Főiskolán szakedzői képesítést szerzett. 1963–1964-ben a BHSE labdarúgó szakosztályának elnöke, 1966–1967-ben vezetőedzője, 1974-ben a magyar labdarúgó válogatott szövetségi kapitánya volt. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, nevét a Budapesti Honvéd FC stadionja, Komáromban általános iskola, a Csanádi Árpád Sportiskolában osztályterem őrzi.

³⁶ KI Sz. ogy. 507/2136.

³⁷ KI Sz. ogy. 323/3105.

³⁸ KI Sz. ogy. 96325

Budai II. László (1928–1983) alezredes³⁹

Az 1952-es helsinki olimpián a BHSE sportolójaként az aranyérmes labdarúgó csapat tagja, ötszörös magyar bajnok, 39-szeres válogatott volt. 1950-től a HM önálló sportszázad hallgatója, 1952-től 1957-ig a MN Központi Tiszti Ház beosztott tisztje. 1957–1960 között sportinstruktorként, majd az aktív sporttól való visszavonulása után különböző tiszti beosztásokban teljesített katonai szolgálatot 1979-es nyugállományba helyezésétől. 1961-től a BHSE ifjúsági csapatának, 1965-től az Egyesített Tiszti Iskola, 1967-től a Kosuth Lajos Katonai Főiskola labdarúgó csapatának volt az edzője. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, nevét Rákospalotán stadion őrzi.

Czibor Zoltán (1929–1997) százados, rehabilitált őrnagy⁴⁰

Az 1952-es helsinki olimpián a Csepeli Vasas SE sportolójaként az aranyérmes labdarúgó csapat tagja, háromszoros magyar és kétszeres spanyol bajnok, 43-szoros magyar válogatott volt. 1952-től a HM önálló sportszázad hallgatója, majd tisztje, 1953–1956 között sporttisztként a BHSE labdarúgója. 1956-ban elhagyta az országot, Spanyolországban telepedett le és szerzett állampolgárságot. Az FC Barcelona és az Espanol játékosa volt. A rendszerváltozást követően hazatért, megalapította a Komáromi FC-t, amelynek elnöke lett. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, nevét Komáromban emlékszoba és emlékmű őrzi.

Grosics Gyula (1926) őrnagy, rehabilitált ezredes⁴¹

Az 1952-es helsinki olimpián a BHSE sportolójaként az aranyérmes labdarúgó csapat tagja, háromszoros magyar bajnok, 86-szoros magyar, hatszoros világválogatott, 1959-ben az év labdarúgója volt. 1999-ben beválasztották a világ valaha élt legjobb tíz kapusa közé. 1949-től a HM önálló sportszázad hallgatója, majd tisztje, 1952-től 1956-ig élsportolóként az MN Központi Tiszti Ház beosztott tisztje volt. 1964-ben a Testnevelési Főiskola vezetőképző szakán szerzett képesítést. 1956–1963 között a Tatabányai Bányász kapusa, majd edzője volt. 1964–1965-ben Salgótarjánban edzősködött, 1965–1967 között a Központi Sportiskola tanára volt. 1968-ban Kuvaitban dolgozott edzőként, 1970-től 1986-ig a Volán SC elnöke volt. A Nemzet Sportolója, a Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, nevét általános iskola és labdarúgó akadémia őrzi.

Kocsis Sándor (1929–1979) őrnagy⁴²

Az 1952-es helsinki olimpián a BHSE sportolójaként az aranyérmes labdarúgó csapat tagja, az 1954-es labdarúgó-világbajnokság gólkirálya, ötszörös magyar bajnok, háromszoros magyar gólkirály és 68-szoros magyar válogatott volt. 1950-ben a HM önálló sportszázad hallgatója, később az MN Központi Tiszti Ház sporttisztje volt. 1956-ban elhagyta az

³⁹ KI Sz. ogy. 36093.

⁴⁰ KI Sz. ogy. 13231.

⁴¹ KI Sz. ogy. 26868.

⁴² KI Sz. ogy. 49056.

országot, Svájcban, majd Spanyolországban élt és játszott. Az FC Barcelona játékosaként kétszeres spanyol bajnok és kupagyőztes lett. 1967–1970 között a katalán klub, 1972–1974 között a Hercules Alicante nevű spanyol csapat edzőjeként dolgozott. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, nevét a Csanádi Árpád Sportiskolában osztályterem őrzi.

*Lóránt Gyula (1923–1981) százados, posztumusz őrnagy*⁴³

Az 1952-es helsinki olimpián a BHSE sportolójaként az aranyérmes labdarúgó csapat tagja, négyszeres magyar és egyszeres román bajnok, 37-szeres magyar válogatott volt. 1951–1952-ben a HM önálló sportszázad hallgatója, majd az MN Központi Tiszti Ház tisztje, élsportoló. 1955-ben a *Néphadsereg* című újság szerkesztőségéhez vezényelték riporterri beosztásba. Miután visszavonult az aktív sportolástól, a Testnevelési Főiskolán edzői képesítést szerzett, és a BHSE, a Debreceni Vasutas SC és az Oroszlányi Bányász SE edzője volt. 1963-ban az NSZK-ba távozott, Kölnben elvégezte az edzőképzőt, majd 1965–1979 között élvonalbeli nyugatnémet csapatoknál edzősködött. Közben 1976-ban a PAOK Szalonikivel görög bajnokságot nyert, ahova 1980-ban visszatért, és egy bajnoki mérkőzésen kapott szívroham következtében hunyt el. Szülővárosában, Kőszegen 2011-ben temették újra. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, nevét Kőszegen sportpálya őrzi.

*Puskás Ferenc (1927–2006) őrnagy, rehabilitált alezredes, ny. ezredes, posztumusz dandártábornok*⁴⁴

A BHSE sportolójaként az 1952-es helsinki olimpián aranyérmes labdarúgó csapat kapitánya, 85-szörös magyar, négyszeres spanyol, egyszeres világ- és egyszeres Európa-válogatott volt. Hatszoros magyar és spanyol bajnok, kétszeres spanyol kupagyőztes, háromszoros BEK-győztes, egyszeres Világkupa-győztes, négyszeres magyar és spanyol, illetve kétszeres BEK gólkirály. 1949-től a HM önálló sportszázad hallgatója, majd tisztje, 1952-től élsportolóként az MN Központi Tiszti Ház beosztott tisztje volt. 1956-ban elhagyta az országot, Spanyolországban telepedett le, 1958–1966 között a Real Madridban játszott. 1967–1991 között a világ számos pontján dolgozott labdarúgó-edzőként. 1991-ben visszatért hazájába, és 1992-ben a Magyar Labdarúgó Szövetség utánpótlás, majd nemzetközi igazgatója lett. 1993-ban rövid ideig betöltötte a magyar labdarúgó válogatott szövetségi kapitányi tisztét. A FIFA Hírességek Csarnokának tagja, a Nemzet Sportolója, a Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, nevét Budapesten stadion (a volt Népstadion) és labdarúgó akadémia őrzi.

*Gurics György (1929) alezredes*⁴⁵

A BHSE versenyzőjeként három olimpián szerepelt. 1952-ben a szabadfogású birkózás középsúlyú (79 kg) versenyében bronzérmet szerzett, 1956-ban a kötöttfogás középsúlyú versenyében ötödik lett. 1960-ban mindkét fogásnemben indult: a szabadfogás félnehéz-

⁴³ KI Sz. ogy. 59517.

⁴⁴ KI Sz. ogy. 78539.

⁴⁵ KI Sz. ogy. 32920.

súlyú (87 kg) küzdelmeiben a nyolcadik helyen végzett, kötöttfogásban a középsúly versenyeiben sérülés miatt visszalépett. Egyszeres világbajnok és 16-szoros magyar bajnok, 1952 és 1963 között szerepelt a birkózó válogatottban. 1950-től a HM önálló sportszázad hallgatója, majd tisztje, később sporttiszként különböző beosztásokban szolgált. 1960-ban birkózó szakedzői, majd 1972-ben birkózó mesteredzői oklevelet szerzett a Testnevelési Főiskolán. 1964-től 1979-es nyugállományba helyezéskéig a magyar birkózó válogatott vezetőedzője volt. Edzőként is számos olimpiai-, világ- és Európa-bajnoki győzelem fűződik a nevéhez. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

Sákovics József (1927–2009) százados⁴⁶

Három olimpián vett részt a Budapesti Vörös Meteor SK vívójaként. 1952-ben a bronzérmes tőrscapat és az ötödik helyezett párbajtőrscapat tagja volt, párbajtőr egyéniben ötödik lett. 1956-ban az ezüstérmes párbajtőr- és a bronzérmes tőrscapat tagja, párbajtőr egyéniben helyezetlen maradt. 1960-ban a negyedik helyezett párbajtőr- és tőrscapat tagja, párbajtőr egyéniben ugyancsak a negyedik helyen végzett. Párbajtőrben és tőrvívásban egyaránt egyszeres egyéni magyar bajnok, párbajtőrben egyéni és csapat világbajnok, 1951–1962 között 75-ször volt válogatott. 1950-től a HM önálló sportszázad hallgatója, majd tisztje, 1954–1956 között élsportolóként a MN Központi Tiszti Ház beosztott tisztje volt. 1965-ben elvégezte a Testnevelési Főiskola szakedzői szakát, 1963–1968 között vívó szövetségi kapitányként működött sikerrel. 1970-től 1972-ig spanyol szövetségi edző, majd 1979–1980-ban ismét magyar szövetségi kapitány volt. A BHSE örökös bajnoka.

Hevesi István (1931) ezredes⁴⁷

A BHSE sportolójaként az 1956-os olimpián az aranyérmes, 1960-ban a harmadik helyezett vízilabda csapat tagja volt. Kétszeres Európa-bajnok és 73-szoros magyar válogatott vízilabdázó, háromszoros magyar bajnok úszó. 1951-től a HM önálló sportszázad hallgatója, majd továbbszolgáló tiszthelyettese, 1954–1956 között az MN Központi Tiszti Ház beosztott tisztje. 1952-től 1960-ig volt a BHSE aktív sportolója, majd az ifjúsági és serdülő vízilabda csapat edzője lett. 1967-ben szerzett vízilabda szakedzői diplomát a Testnevelési Főiskolán. 1986-os szolgálati nyugállományba helyezéskéig mindvégig a vízi sportok területén tevékenykedett a BHSE-nél. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

Dr. Nagy Ambrus (1927–1991?) tartalékos hallgató⁴⁸

Az 1956-os Melbourne-i olimpián a Budapesti Haladás vívójaként az ezüstérmes párbajtőrscapat tagja volt, párbajtőrben háromszoros magyar bajnok, egyszeres főiskola világbajnok. 1950-ben végzett a Budapesti Orvostudományi Egyetemen baleseti sebészként,

⁴⁶ KI Sz. ogy. 48869.

⁴⁷ KI Sz. ogy. 200/909.

⁴⁸ KI Sz. ogy. 313/2779.

1951–1952-ben a Rókus Kórházban dolgozott, majd 1952-től a Honvéd Központi Kórházban teljesített szolgálatot tartalékos hallgatóként. 1956-ban az olimpia után nem tért haza Ausztráliából, 1958-ban Hollandiában telepedett le.

Dr. Rerrich Béla (1917–2005) tartalékos zászlós⁴⁹

1948-ban a Hitelbank SE, 1952-ben a Budapesti Lokomotív versenyzőjeként az ötödik helyezett magyar párbajtőr-csapat tagja volt, 1952-ben egyéniben helyezetlenül végzett. Az 1956-os Melbourne-i olimpián a Budapesti Törekvés vívójaként az ezüstérmes párbajtőr-csapatot erősítette, egyéniben helyezetlen maradt. A második világháború idején a m. kir. 1. honvéd felderítő zászlóaljnál szolgált, tartalékos tiszti tanfolyamot végzett, és harctéri szolgálatot is teljesített. Jogi végzettsége révén az 1950-es évek elején a Honvédelmi Minisztériumban jogászként dolgozott. A második világháború után nagy szerepe volt a magyar vívósport újjászervezésében és a párbajtőrvívás fejlesztésében. 1956-ban az olimpia után nem tért haza, Svédországban telepedett le, és a svéd párbajtőriskola kialakítója lett, olimpiai és világbajnok vívók és öttusázók tartoztak a tanítványai közé. Hét további olimpián már svéd színekben vett részt edzőként. Magyarországon helyezték örök nyugalomra.

Tóth Gyula (1927–2001) alezredes⁵⁰

Két olimpián szerepelt a BHSE birkózójaként. 1956-ban a kötöttfogás könnyűsúlyú (67 kg) versenyében bronzérmes szerzett, a szabadfogás könnyűsúlyú küzdelmeiben a negyedik helyen végzett. 1960-ban a szabadfogás könnyűsúlyú küzdelmeit helyezetlenül zárta. Tizenegyszeres magyar bajnok és 32-szeres válogatott volt. 1949-től a HM önálló sportszázad hallgatója, majd 1956-ig a MN Központi Tiszti Ház beosztott tisztje volt. 1956–1977 között sporttisztként különböző beosztásokban szolgált, 1966-tól a birkózó szakosztály edzője volt. A Testnevelési Főiskolán 1970-ben szerzett szakedzői végzettséget. 1976-tól a válogatott edzője volt, tanítványai közül olimpiai- és világbajnokok kerültek ki. A BHSE alapító tagja és örökös bajnoka.

Tumpek György (1929) őrnagy⁵¹

A BHSE versenyzőjeként az 1956-os Melbourne-i olimpián pillangóúszásban szerzett bronzérmes. Ötszörös világsúcstartó, egyszeres Európa- és tízszeres magyar bajnok, 14-szeres úszóválogatott. 1950-től a HM önálló sportszázad hallgatója, majd élsportolóként 1956-ig az MN Központi Tiszti Ház beosztott tisztje volt. 1977-es nyugállományba helyezéséig sporttisztként különböző beosztásokban szolgált. Az aktív sportolástól 1958-ban vonult vissza, majd 1977-ig a BHSE úszóedzője volt. A Testnevelési Főiskolán 1971-ben szerzett szakedzői végzettséget. A két évtized során tanítványaival 52 magyar bajnoki címet nyert. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

⁴⁹ KI Sz. ogy. 200/2970.

⁵⁰ KI Sz. ogy. 33024.

⁵¹ KI Sz. ogy. 15774.

*Gyuricza József (1934) alezredes*⁵²

Három olimpián vett részt. 1956-ban a Budapesti Haladás vívójaként a bronzérmes törccsapat tagja volt, tör egyéniben ötödik lett. 1960-ban és 1964-ben a BHSE versenyzőjeként indult, Rómában a negyedik helyezett, Tokióban a hetedik helyen végzett törccsapat tagja volt, tör egyéniben helyzetlenül végzett. Kétszeres törvívó világbajnok, egyszeres magyar bajnok, 1953–1966 között a válogatott tagja. Élsportolóból lett tiszt, 1958–1961 között a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia testnevelő tanára, majd a BHSE sportinstruktorja volt, 1979-es nyugállományba helyezéseiig sporttisztként különböző beosztásokban szolgált. 1968-ban a Testnevelési Főiskolán tanári, 1970-ben vívó szakedzői, majd 1977-ben vívó mesteredzői oklevelet szerzett. 1969-től a BHSE (később a BVSC és az OSC) vívóedzője, 1971-től a vívó válogatott keret edzője volt. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

*Rózsavölgyi István (1929–2012) alezredes, posztumusz ezredes*⁵³

A BHSE versenyzőjeként két olimpián vett részt atlétaként. 1956-ban az 1500 méteres síkfutásban nem jutott döntőbe, 1960-ban ugyanebben a versenyszámban bronzérmes lett. Egyéniben hétszeres, váltóban tízszeres, csapatbajnokságban négyszeres magyar bajnok, 1953–1961 között 35-szörös válogatott volt. Hétszeres világ- és nyolcszoros Európa-csúcs-tartó, négy alkalommal tagja volt a világcsúcsot javító 4x1500 méteres BHSE váltónak. 1945–1946-ban a hadihajós osztálynál, majd 1949–1950-ben a kaposvári 12. lövészredben teljesített sorkatonai szolgálatot. 1950–1951-ben a szentendrei Táncsics Műszaki Tiszti Iskola hallgatója, 1951–1952-ben a Bem Légvédelmi Tüzér Tiszti Iskola növendéke volt. 1953-tól élsportolóként az MN Központi Tiszti Ház beosztott tisztjeként szolgált. 1958-tól a BHSE sportinstruktorja, majd – aktív sporttól való 1962-es visszavonulása után – közép- és hosszútávfutó edzője volt, 1975-ös nyugállományba helyezéseiig. Edzőként 48 felnőtt és 28 utánpótlás bajnoki cím fűződött a nevéhez, de fontos szerepe volt a magyar ottusázók 1964-es tokiói sikerében is. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

*Faragó Lajos (1932) alezredes*⁵⁴

Az 1960-as római olimpián a BHSE sportolójaként a bronzérmes labdarúgó csapat tagja volt. 1954–1957 között hétszeres magyar válogatott, a Honvéddal háromszoros magyar bajnok és egyszeres Közép-európai Kupa győztes. 1952–1953-ban a HM önálló sportszázad hallgatója volt, majd sorkatonaként a MN Központi Tiszti Házban és a Sztálin Katonai Politikai Akadémián teljesített szolgálatot. 1955–1957 között élsportolóként az MN Központi Tiszti Ház tisztje, azt követően sportinstruktor. 1966–1981 között a BHSE, majd 1985-ig a Kossuth Lajos Katonai Főiskola labdarúgó csapatának edzője, közben 1978-ban Szíriában, illetve 1979–1980-ban Mozambikban működött labdarúgó szaktanácsadóként. 1972-ben szerzett labdarúgó szakedzői diplomát a Testnevelési Főiskolán. 1987-ben helyezték nyugállományba. A BHSE alapító tagja és örökös bajnoka.

⁵² KI Sz. ogy. 69225.

⁵³ KI Sz. ogy. 764.

⁵⁴ KI Sz. ogy. 259/1574.

Pézsza Tibor (1935) ezredes⁵⁵

A BHSE vívójaként három olimpián vett részt. 1964-ben kard egyéniben aranyérmes, csapatban ötödik lett; 1968-ban egyéniben és csapatban is bronzérmes szerzett kardvívásban; 1972-ben pedig a harmadik helyezett karcsapat tagja volt, míg egyéniben helyezetlenül végzett. Kétszeres világbajnok, hatszoros magyar bajnok, 124-szeres válogatott, háromszor választották az év magyar vívójának. 1960–1966 között a BHSE sportinstruktora, majd edzője volt. A Testnevelési Főiskolán 1960-ban testnevelő tanári, majd 1964-ben vívó szakedzői képesítést szerzett, 1978-tól mesteredző. 1978–1982 között a kardválogatott vezetőedzője, 1985-től 1988-ig az NSZK-ban kardedzőként, majd mesteredzőként működött. 1989-ben helyezték szolgálati nyugállományba. 1989-ben a BHSE vívószakosztályának szaktanácsadója lett. 2005 óta vezeti a róla elnevezett vívóakadémiát, amely a BSE keretein belül az utánpótlással foglalkozik. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, szülővárosában, Esztergomban sportszarnok viseli a nevét.

Komora Imre (1940) ezredes⁵⁶

A BHSE sportolójaként 1964-ben, Tokióban az aranyérmes labdarúgó csapat tagja volt. Kétszeres magyar válogatott, egyszeres magyar kupagyőztes, 1965–1972 között a Honvéd csapatkapitánya. Hivatásos tisztként 1968–1973 között a BHSE sportinstruktora, majd labdarúgó szakosztályvezetője, 1982-től 1987-ig vezetőedzője, 1987–1988-ban ügyvezető elnökhelyettese volt. A Testnevelési Főiskolán 1978-ban szakedzői, 1986-ban mesteredzői képesítést szerzett. Edzősége alatt a Budapesti Honvéd egymás után háromszor lett magyar bajnok, egyszer kupagyőztes. 1986-ban rövid ideig a szövetségi kapitányi tisztet is betöltötte. 1988-ban helyezték szolgálati nyugállományba. 1990-ben az Olimpiaiakosz Pireuszt vezette görög kupagyőzelemre. 1995–1999 között a Kispest Honvéd FC klubigazgatója, 1997–1998-ban és rövid ideig 1999-ben vezetőedzője is volt. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

Varga János (1939) ezredes⁵⁷

A BHSE birkózójaként három olimpián vett részt. 1964-ben mindkét fogásnemben indult légsúlyban (57 kg). A szabadfogás küzdelmeiben a hetedik helyen végzett, kötöttfogásban helyzetlenül maradt. 1968-ban a kötöttfogás légsúlyú versenyében olimpiai bajnoki címet nyert. 1972-ben a kötöttfogás légsúlyú küzdelmeit a negyedik helyen zárta. Kétszeres világ- és Európa-bajnok, tizenötösörös magyar bajnok. 1959-től volt a BHSE versenyzője, 1961–1973 között 39-szer volt magyar válogatott, 1970-ben az év birkózójának választották. 1962–1977 között a BHSE sportinstruktora, 1974-től 1990-ig edzője volt. 1972-ben a Testnevelési Főiskolán szakedzői, 1983-ban mesteredzői oklevelet szerzett. 1978–1993

⁵⁵ KI Sz. ogy. 330/2075.

⁵⁶ KI Sz. ogy. 302/2353.

⁵⁷ KI Sz. ogy. 331/2020.

között a magyar junior válogatott edzői feladatait is ellátta, tanítványai közül Európa-bajnokok kerültek ki. 1981-től nemzetközi versenybíróként is tevékenykedett. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja, szülővárosában, Abonyban díszpolgárrá választották.

*Kajdi János (1939–1992) százados*⁵⁸

A BHSE ökölvívójaként három olimpián indult. 1964-ben könnyűsúlyban (60 kg) ötödik lett, 1968-ban kiváltósúlyban (63,5 kg) helyezetlen maradt, 1972-ben a váltósúly (67 kg) küzdelmeiben ezüstérmet szerzett. Kétszeres Európa-bajnok, tizenkilencszeres magyar bajnok. 1959-től volt a BHSE versenyzője, 1961–1972 között 60-szor szerepelt a magyar válogatottban. 1961–1963 között továbbsszolgáló őrmesterként, majd 1963–1974 között hivatásos tisztként a BHSE sportinstruktora volt. 1966-ban ökölvívó szakedzői oklevelet szerzett. 1973-tól a BHSE, 1975-től 1983-ig a magyar ökölvívó válogatott edzője volt. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

*Rátkai János (1951) százados*⁵⁹

Három olimpián vett részt kajakozóként. 1972-ben a Csepel SC versenyzőjeként kajak kettesben 1000 méteren Deme Józseffel ezüstérmet szerzett. Az 1976-os és 1980-as játékokon már a BHSE sportolójaként indult. Montrealban kajak kettesben 500 méteren Demével az ötödik, a kajak négyessel 1000 méteren a nyolcadik helyen végzett. Moszkvában a kajak négyessel 1000 méteren ötödik lett. Kétszeres világbajnok. Főiskolai hallgatóként 1978–1979-ben egy évet töltött a Karikás Frigyes Katonai Kollégiumban, majd hivatásos tisztként a BHSE-hez vezényelték. 1981-ben szakedzői oklevelet szerzett a Testnevelési Főiskolán, és testnevelő tisztként 1985-ig a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskolán szolgált. 1985–1987 között a BHSE szervezési osztályának vezetőhelyettese volt, majd 1991-ig a Központi Sportiskola kajak-kenu edzőjeként, 1990-től egyúttal a Kajak-kenu Szövetség szakfelügyelőjeként dolgozott. Jelenleg a Rómaifürdő SE elnöke. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

Kozma Mihály (1949) alezredes

1972-ben a BHSE sportolójaként az ezüstérmes labdarúgó csapat tagja volt. Kétszeres magyar bajnok, háromszoros gólkirály, 1969–1975 között 17-szer volt magyar válogatott. 1969–1981 között, majd 1982-től 1984-ig a Budapesti Honvéd csatára, közben Belgiumban játszott és lett csapatával kupagyőztes. 1988-ban szerzett szakedzői képesítést a Testnevelési Főiskolán. Aktív sporttól való visszavonulása után, hivatásos tisztként 1984-től 1986-ig a Honvéd utánpótlás edzője, majd 1986-tól a BHSE labdarúgó-szakosztály vezetője, 1991-től 1995-ig a Kispest Honvéd FC igazgatója volt. A BHSE örökös bajnoka.

⁵⁸ KI Sz. ogy. 77299.

⁵⁹ KI Sz. ogy. 436/168.

Bakó Pál (1946) alezredes

1972-ben, Münchenben a BHSE versenyzőjeként Balczó Andrással és Villányi Zsigmonddal az ezüstérmes öttusacsapat tagja volt, egyéniben a 15. helyen végzett. Csapatban egyszeres világ- és kétszeres magyar bajnok, 1964–1977 között szerepelt a válogatottban. 1978-ban vonult vissza az aktív versenyzéstől. Hivatásos tisztként a BHSE sportinstruktora, majd az öttusa szakosztály technikai vezetője volt. 1980-ban szerzett szakedzői oklevelet a Testnevelési Főiskolán. A BHSE örökös bajnoka.

Borkai Zsolt (1965) alezredes⁶⁰

A szülői olimpián lólengésben első helyezést ért el, az összetett csapatversenyben a hatodik helyen végzett. Egyszeres világ- és Európa-bajnok, 19-szeres magyar bajnok, 1987-ben és 1988-ban az év tornászává választották. 1982 és 1992 között a válogatott keret tagja volt. 1990-től 1993-ig Németországban edzősködött. 1987–1993 között a BHSE sportinstruktorként teljesített katonai szolgálatot, 1993-tól 1999-ig a Béri Balogh Ádám Honvéd Gimnázium (2004-től Középfiskola és Kollégium) oktató főtitkárja, majd 2006-ig igazgatója volt. 2006 óta Győr polgármestere, 2010-től országgyűlési képviselő. 2010 novemberétől a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke. 1989-ben testnevelés szakos általános iskolai tanári, 1997-ben testnevelés szakos középiskolai tanári, 1999-ben közoktatási vezetői diplomát szerzett. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

Gyulay Zsolt (1964) továbbszolgálatos főtörzsőrmester⁶¹

Már 1984-ben az olimpiai csapat tagja volt, Magyarország azonban politikai okok miatt nem vett részt a Los Angeles-i játékokon. Az 1988-as olimpián kajak egyesben 500 méteren, kajak négyesben (Ábrahám Attilával, Csipes Ferencsel és Hódosi Sándorral) 1000 méteren aranyérmes szerzett. 1992-ben ugyanezekben a versenyszámokban (négyesben Ábrahámval, Csipessel és Fidel Lászlóval) ezüstérmes lett. 1996-ban a kajak kettes 500 méteres távján Bártfai Krisztiánnal a hatodik helyen végzett. 1986–1995 között hatszoros világbajnok és 32-szeres magyar bajnok volt. 1988-ban, 1989-ben és 1992-ben az év magyar kajakozójának választották. Sorkatonai szolgálata teljesítése után továbbszolgáló tiszthelyettesként 1986-tól 1989-ig a BHSE sportinstruktora volt. 1991-ben elvégezte a Testnevelési Főiskola szakedzői szakát. A Magyar Olimpiai Bizottság elnökségi tagja, a Hungaroring Sport Zrt. elnök-vezérigazgatója, a Magyar Nemzeti Autósport Szövetség elnöke, a Magyar Kajak-kenu Szövetség marketing alelnöke. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

Martinek János (1965) őrnagy⁶²

Az 1988-as szülői olimpián a BHSE sportolójaként öttusában egyéniben és csapatban is aranyérmes szerzett. 1996-ban, Atlantában egyéniben a III. helyen végzett. Csapatban kétszeres világbajnok, váltóban kétszeres világ- és egyszeres Európa-bajnok, 1988-ban

⁶⁰ KI Sz. ogy. 931/2360.

⁶¹ KI Sz. ogy. 348/1016.

⁶² KI Sz. ogy. 919/795.

az év öttusázója volt. Sorkatonai szolgálata teljesítése után, 1985–1999 között a BHSE instruktora, 1999-től 2001-ig a Magyar Honvédség Központi Sportkiképző Bázis igazgató-helyettese volt. 2001–2002-ben a Honvédelmi Minisztérium Társadalmi Kapcsolatok és Kulturális Főosztály Kulturális és Sport Osztályán szolgált, majd 2002–2005 között a HM Humánpolitikai Főosztály Szociális és Rekreációs Osztályának főtisztjeként teljesített szolgálatot. A Magyar Testnevelési Egyetem edzői szakán 1994-ben öttusa szakedzői, 2001-ben a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen testnevelés szakos tanári diplomát szerzett. A Budapesti Honvéd Halhatatlan Tagja.

Kővágó Zoltán (1979) százados

Eddig három olimpián vett részt. 2000-ben, Sydneyben a Szolnoki MÁV-Ideál SE versenyzőjeként helyezetlenül végzett. A 2004-es, athéni olimpián a BHSE atlétájaként ezüstérmes lett diszkoszvetésben. 2008-ban, Pekingben nem jutott be a döntőbe, összesítésben a 21. helyen zárta a versenyt. 2011 júniusában a Szolnoki Honvéd Sportegyesülethez igazolt. 2001-ben és 2004-ben magyar bajnokságot nyert. 2005. április 1-jén lett szerződéses katona, majd 2007. augusztus 1-jétől hivatásos tiszt főhadnagyi rendfokozattal. 2010. április 1-jén lépett elő századossá. A Magyar Honvédség 86. Szolnok Helikopter Bázis Kiképzési Főnökségén teljesít szolgálatot a bázis testnevelő tisztjeként.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Aján Tamás* (főszerk.): Magyarok az olimpiai játékokon Athéntól Athénig, 1896–2004. Budapest, é. n.
- Babucs Zoltán*: Sportember, művész-polihisztor és tartalékos huszártiszt: Manno Miltiades (1879–1935). (Kézirat a szerző birtokában.)
- Csik Katalin*: A test és lélek harmóniájában. Csik Ferenc emlékezete. 2003.
- Győr Béla – Klész László*: Katonaolimpikonok. Magyar hivatásos katona sportolók a modernkori olimpiai játékokon. Budapest, 2012.
- Győr Béla – Klész László*: Magyar hivatásos katonák az újkori olimpiai játékokon. Budapest, 2002.
- Mészáros István* (szerk.): Az öttusa története. Budapest, 1999.
- Syoss Zoltán*: Villanó pengék. Arcok, riportok vívósportunk történetéből. Budapest, 1975.
- Szabó Lajos*: „A szellem világbajnoka” Dr. Mező Ferenc (1885. március 13.–1961. november 21.). ME.dok 2011/1. szám. 79–82. o.
- Szakály Sándor*: A modern kori olimpiák első magyar bajnoka. Hajós Alfréd (1878–1955). ME.dok 2011/1. szám. 83–88. o.
- Szakály Sándor*: Adalékok Kemény Ferenc életútjához. Katonai szolgálatának időszaka 1880–1893. In: *Szabó Lajos–Szóts Gábor* (szerk.): Kemény Ferenc és kora. Budapest, 2011. 9–15. o.
- Török Ferenc*: Pergamen. Rózsavölgyi István futóévei. Nyik-Ki Kiadó, 1999.
- Zuber Ferenc* (szerk.): Magyar sportalbum 1925. Budapest, 1926.